

ČASOPIS SPOLEČNOSTI PRÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH V PRAZE.

Časopis jest vydáván pouze členům Společnosti a to zdarma. — Expedice jest na Král. Vinohradech, v Sázavské ul. č. 14. n.

Číslo 1.

Vydáno v březnu 1898.

Ročník VI.

Pole popelnicová u Jikve v Nymbursku.

Aug. Hajný.

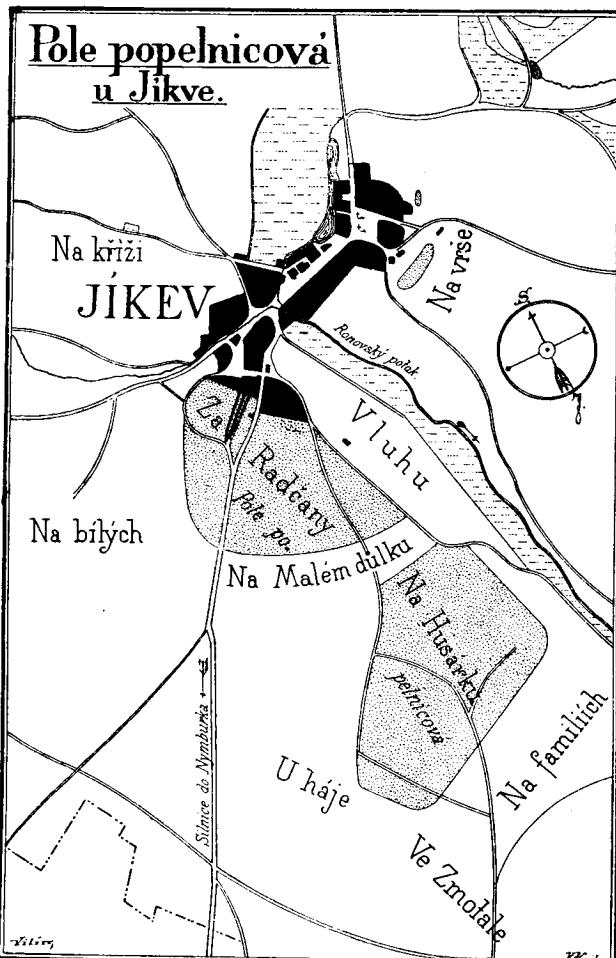
Již od mnoha let dobývají hospodáři zdejší na polích štěrk uložený pod ornici, který prodávají na okolní silnice. Pole ta rozkládají se většinou od Jikve směrem jižním a leží skoro vesměs po návrších, kdežto vesnice jest rozložena v mírném údolí. Při dobývání štěrku přicházívaly dělníci na jámy, naplněné černou popelovitou prstí a to (krom velmi skrových výjimek) na všech pozemcích ležících na jih od vesnice, totiž „za Račany“, „na Malém důlku“, „na husárku“, „u háje“. Aby možno bylo posouditi velikost naleziště, opatřil jsem si výměru těch pozemků, na kterých skutečně jámy nalezeny byly. Jest jich celkem 29 a měří 56 jiter (32 hektary).¹⁾ Poněvadž však určité možno tvrditi, že jsou jámy popelovité také na těch polích, která leží mezi výše uvedenými, na nichž posud kopáno nebylo, a která měří 30 jiter (17 hektarů), tedy rozkládají se pole popelnicová na 36 jitrech (asi 50 hektarech). Mimo to ještě možno předpokládati, že jsou též hroby na polích okolních, zvláště „u háje“, kde štěrku nedobývají, tak že by výměra udaná ještě vzrostla. Kromě toho nalezeny byly také jámy popelovité na východ nad vesnicí „na vrše“ na dvou místech, potom též na západ „pod křížem“. Na těchto místech kopána byla ciblářská hlína. V jamách mělkých byly střepy z nádob až na 2 cm. silné, z hlíny do červena vypálené a hojně pískem promíšené.

V polích popelnicových jsou jámy dvojího druhu. Předně jámy kulturní, totiž zbytky chýší, potom hroby, jichž jest většina.

Zbytky chýší bylo možno pozorovati na jednom pozemku „na husárku“, jenž jest již celý překopán. Jest to poměrně nejvyšší místo na celém návrší. Půda po celém poli byla pod ornici černá, pro-

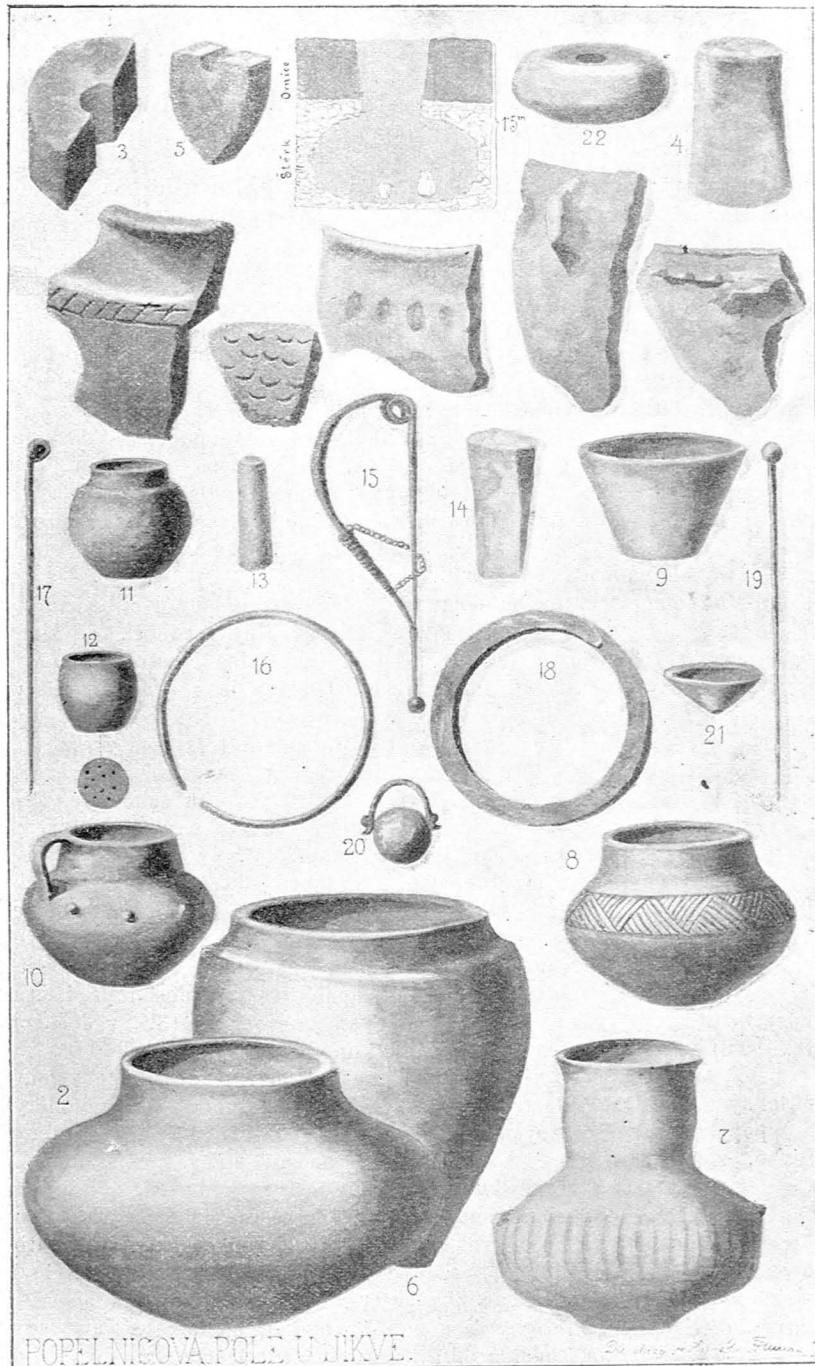
¹⁾ Článek jest již několik let připraven a od té doby objeveno větší množství hrobů na těchže místech, potom též nově na návrších, ležících na severozápad od Jikve, zvaných »Na kamenci« a »Na sibínkách«. Také byly objeveny hroby kosterné s nádobkami.

míchaná popelem a uhlíky, a bylo v ní mnoho střepů a kostí. Vrstva ta leží na štěrku a jest průměrně asi 20 cm. silná. Jámy kulturní jsou po celém pozemku roztroušeny a jsou různé velikosti. Nahoře širší, čím níže ke dnu, užší. Některé jsou 1 m. hluboké a na hoře

Obr. 1. Dle náčrtu A. Hajného kreslil Vojt. Král ryt. z Dobré Vody.

2 m. v průměru, jiné byly velmi veliké. Letos dal si hospodář z jedné takové jámy vyvézti hlinu. Byla 2 m. hluboká, 4 m. dlouhá a 3 m. široká. Všechny jámy byly naplněny hlinou, promíšenou silně popelem a uhlíky. V hlině bylo hojně střepů z nádob, kostí zvířecích, čelistí ovčích nebo kozích. Velmi po skrovnu bylo nalezeno šperků a nástrojů. Chýče byly nejspíše kryty střechou z proutí upletenou a oma-

POPELNICHOVÁ POLE U JIKVE.

Dle náčrtu Aug. Hajného kreslil František Zuman.

Obr. 2. Předměty z popelnicových polí u Jikve.
Dle náčrtu Aug. Hajného kreslil František Zuman.

zanou hlinou, poněvadž hlína jam obsahuje mnoho opálených kusů mazanice s prstovitými otisky. V mazanici viděti jest též otisky plev a zrnek obilných.

Hroby jsou vesměs žárové. Jsou to jámy buďto nálevkovité nebo kotlovité, 1—2 m. hluboké, nebo jsou též svrchu nálevkovité a teprve v hloubce 60 cm. se rozšířují kotlovitě (obr. 1.). Nalezány bývají obyčejně v řadách za sebou. Na povrchu pozemků není viditelné stopy hrobů. Byly-li kdy nad nimi mohylky, jsou nyní rozorány. Hroby provází všeobecný znak polí popelnicových, totiž chudoba milodarů. Zajímavou jest pouze keramika. V každém hrobě jest jediná veliká popelnice, velmi zřídka dvě. Jest tvaru baňatého (2.) a naplněna popelem zemřelého. Kolem popelnice rozestaveny jsou četné jiné nádobky tvarů velmi různých. Někdy ve velké popelnici vložena bývá ještě menší, nebo bývá též popelnice přikryta pokličkou, podobnou misce. Dno jámy jest někdy vyloženo většími kameny, totiž kusy pískovce nebo ruly. Nikdy nejsou na dně kameny opukové, která zde se láme, nýbrž vždy kameny odjinud přinešené. Jsou to snad zbytky rozbitych ručních mlýnů.

Mezi množstvím hrobů můžeme rozeznávat nádoby dvojího druhu a dle nich můžeme si též i hroby na dvě skupiny rozdělit. Ke skupině prvé čítili bychom hroby, v nichž popelnice i ostatní nádoby jsou hrubě urobeny a stěny velmi silných. Dělány jsou v ruce z hlíny žluté, promíšené hojně pískem a špatně vypáleny. Na povrchu jsou žlutavé. Někdy bývá též hlína, z které jsou udělány, kromě písku též promíchána rozemletým dřevěným uhlím, tak že na lomu jsou černé, kdežto předešlé jsou červenavé. Bývají též na povrchu tuhovány. Dle barev lomu neřídí se barva povrchu nádoby. Často najdou se střepy na lomu černé s povrchem hnědým a naopak střepy na lomu červenavé s povrchem černým, tuhovým. Nádoby jsou bezuché a povrch jich není ornamentován. Přesné jich tvary nemohl jsem zjistit, protože bývají již v zemi rozlámány a potom, špatně jsouce vypáleny, jsou ve vlhké půdě rozmočeny a jakmile se půdou kne, ihned se rozpadávají. V hrobech s nádobami tohoto druhu nenalezl jsem dosud předmětu kovového, za to však v prvním pál kamenné sekery (3.), v druhém také pál kamenné sekery a kamenný klín (4., 5.).

V hrobech, nalezejících druhé skupině, bývají popelnice tvarů úhledných, což lze zvláště říci o nádobkách ostatních, jako milodary kol popelnice rozestavených (6., 7., 8., 9., 10., 11., 12.). Mají stěny tenké, zejména některé malé nádobky nemají stěny silnější 2 mm. Co se týče tvaru a zevnějšku jich, těžko jest rozhodnouti, nalezejí-li typu lužickému nebo slezskému. Soudil bych, že nesou spíše ráz typu lužického než slezského hlavně proto že hlavní znak nalezející tomuto typu, totiž omalování nádob, zdejším nádobám úplně chybí. Nalezl jsem pouze jednou střep nádoby, který měl černý pruh na hnědém povrchu. Nádoby zhotoveny jsou z hlíny buď úplně čisté a jsou tedy na lomu červenavé, buď z hlíny smíšené s rozemletým dřevěným uhlím nebo tuhou. Často bývá též ve stěnách nádoby viděti mnoho lesknoucích se lupínků slidy. Nejvíce byla i rozemletá rula do hlíny přimíchávána. Povrch nádob jest buď žlutavě hnědý neb černý, tuho-

vaný a při tom pěkně lesklý. Jen o jedné nádobce zvláštního tvaru (7.) vím, že měla povrch bílý. Nádoby s povrchem hnědým bývají přímočárně ornamentovány, nádoby černé méně. U obou druhů jest břicho nádob často ozdobeno pupíky, které jsou buď jednoduché, podlouhlé, utvořené stisknutím hlíny mezi prsty, nebo pěkně kulaté a na povrch nádoby přilepené. Nádoby mají také ucha. Ta však nejsou větší, než co by prst prostrčil, jmenovitě u nádob objemnějších. Na lezeny byly též nádobky se dnem dírkovaným (12.).

Jak již jednou řečeno bylo, jsou hroby velmi chudy na milodary. Zřídka najde se prostá sponka nebo náramek. V popelovité půdě kolem jam bydlištních nalezl jsem kamenný roubík (13.), potom roubík větší, ku konci na způsob klinu sploštělý (14.), dále sponku bronzovou, tvaru typu certoského (15.) a kroužek železný (18.), zhotovený na způsob náramku. V hrobě jednom nalezeny byly železné kroužky, připevněné ke kusům železného plechu, snad zbytky kování dřevěného štítu, massivní železná koulička s obloučkem jako u zámku (20.), potom též zbytky náramku bronzového, v němž vložen železný drát, jako by vtepán byl. Přeslenů nalezne se v hrobech dosti. Jsou páleny z hlíny černé tvaru buď kulovitého nebo miskovitého (21., 22.). Za mnoho let, co štěrk na polích se dobývá, rozkopáno bylo najisto na sta hrobů, nalezeno zajisté dosti milodarův, ale zachovalo se velmi málo. Nyní odkryje se ročně průměrně kolem 30 hrobů, ale nádoby bývají bohužel již v hrobě rozmačkány, aneb, jsou-li celé, velkou vlnkostí půdy jsou tak rozmočeny, že jest těžko zachovati je. Potom dělníci neradi se zdržují s volným odkrýváním.

Shledali jsme tedy na polích popelnicových u Jíkve dvojí druh hrobů s milodary kamennými, bronzovými i železnými a jest nám aspoň přibližně určiti, které asi době zdejší pole popelnicová nálezejí. Z rozsáhlosti naleziště a z různosti hrobů soudím, že krajina zdejší osídlena byla lidem zvyklým takto své mrtvé pochovávati ke konci doby bronzové. Byl-li to lid slovanský, těžko určiti. Esovité náušničky ani nádoby vlnovkou ozdobené, pokud mi známo, nebyly nalezeny. Osídlení to přetrvalo zajisté až do doby historické. Z hrobů doby pozdější nalezeny byly u nás před léty „pod vrchem“ hroby kostěrné v řadách, se zbytky rakví. Zbraně neb něčeho jiného nebylo nalezeno, pouze zbytky nějakého dřevěného sloupu. Také letos nalezeny byly na sever ode vsi dvě kostry a u nich také zbytky nějakého do země vraženého sloupu. U kostera nebylo nalezeno nádobky ani ničeho jiného.

Hra sv. Tří králů na Mor. Valašsku.

Mat. Václavek.

Od sv. Štěpána počínajíc až do sv. Tří králův (a po nich ještě několik dní) je doba, v níž pastouškové, tři králové a rozliční koledníci vůbec navštěvují domy, prozpěvujíce a přednášejíce přiměřené

písně. Letos zavítali na Vsetín ze Slušovic na Vyzovsku tři statní hoši jako „tři králové“, ale obešedše několik domů, musili jako „eu-záci“ koledování zanechat. Náhoda přivedla je také do školy, a tu já se synem vzali jsme milé hochy do výslechu, jak provozují tuto hru: jež poněkud odchylná ode hry tříkralské na Vsacku!¹⁾ Výsledek práce té následuje.

Chlapci mají košile bílé oblečeny, přepásané pásem z malovaného papíru nebo červeným šátkem. Na hlavách má Kašpar a Melichar zlatou, Baltazar stříbrnou, zubovatou korunu, okrášlenou drahými kameny — nalepené to kousky barevného papíru. Vousy pod nosem naznačí si černidlem, líce silně počervení. Baltazar mívá bradu, někdy i celý obličej začerněný.

Zaklepavše holí na dvéře, vstoupí do světnice — Baltazar zůstane poněkud v pozadí — a recitují známým církevním způsobem:

My tře krá-lo - vé i - de - me k vám, ščestí, zdra-ví vin - šu - jem vám.

1. My tře králové ideme k vám, ščestí, zdraví vinšujem vám.
2. Ščestí, zdraví, dluhá leta, příšli zme k vám z daleka.
3. Herodes z okna kúká, vidí tři krále z daleka:
4. »Daleko je cesta vaše?« — »Do Betléma cesta naše.«

Nyní *Kašpar* obrátí se k *Baltazarovi*:

A co ty tam, černý, vzadu,
vystrkuješ na nás bradu?
Jaká jest toho přičina,
že tvá brada je opálena.

Baltazar: Slunce jest toho přičina,
že má tvář opálena.

Teď sestoupnou se do kola a zpívají všichni:

Čile

Pojď-te, chlap-ci, k nám, ko - le - dy vám dám, po ja - blí - čku

po o - ří - šku, o - blec - te se do ko - ží - šku, bu - dem zpí - va -

ti, ko - le - do - va - ti!

¹⁾ Viz moje Moravské Valašsko, lidop. obrazy 70—72.

1. Pojďte chlapci k nám,
koledy vám dáme,
po jablíčku, po oříšku,
obleče se do kožíšku,
budem zpívat, koledovat!
2. Už je zima, mráz,
slyším divný hlas,
ptáci v půlnoci vyzpěvají
pastýřové vytrubují:
»Co to nového, neslychaného?«
3. V oblacích krásný
anděl se snáší,
lidu hlesně prozpěvuje
a všem rádoš vyjevuje:
Narodil se nám,
Ježíš, Bůh a Pán.
4. Leží v Betlémem,
v chlévě na seně.
Nemá žádné poduščičky
ani chatrné plenčičky,
už je zrozený, na ten svět bídny.
5. Už vy děvčátka
i pacholátko
malá, velká se zeberte,
Ježíškovi dary neste,
Jemu je dáte,
každý, co máte!«
6. Verunka běží,
už je u dveří.
Nese flašu smetaničky,
hrudu másla a krupičky
Ježíškovi dát,
krupičku zhřívavat.
7. Honzíčku, pospěš
a do lesa běž!
Dones rozdíčka suchého,
zahřej Ježíška útlého,
by neměl zimu,
z matičků milú.
8. Tu hned zahráli
malému králi
na huslicky a dudičky,
bubnovali mu písničky,
cín, cín, hopsa sa, zpívala chasa.

Doprovávající se:

»Za zlé nemějte, že zme tu byli!
S Kristem Pánem ostávejte!
Pochválen bud Pán Ježíš Kristus!«

Jiný způsob hry.

První král (vstoupí sám a říká): Kubernátum, ku Betlému
štuplikatum, Jeruzalemus.

Gdyž jsem já k vám přišel, zpamatovat sem sa nemoh. Zavolával bych
na bratránka svého, ale nevím, bude i sa mi chtít ozvat. Ale budem
prubírovati. (Jde za dvěma pro druhu.) Hurdy, burdy —

Druhý král (vstoupí): Co ty na mě s velikým hlasem voláš, neb su ve velikém
strachu. Chodím jako nemilená ovečka po horách a po dolách, po tých
nejvěčích pustatinách.

První král: Gde zanechal's bratránka mého?

Druhý: Ešče sa tam vleče pozady.

První: Běž mi rychle pro něho! Jak mi pro něho
nepůjdeš, týmto obuchem štataný budeš.

Druhý: Já ti rychle pro něj půjdu,
długo sa ti tam meškat nic nebudu.
(Jde za druhou pro třetího): Hurdy, burdy, Gryco starý!

Třetí král (vejde): Co vy tady, íte, pijete,
na mně starého Grycu nepamatujete!
Já, starý Gryca, chodím po horách,
po dolách, po tých nejvěčích pustatinách.
Již sem 9 páru krpců zedrál
a ešče sem sa nenažrál.

Prvni: Já sem ti dál chleba ze syrem.

Třetí: Ty's mi dál chleba ze syrem,
ale's mi ho tak přesušíš,
že sem si na něm všech 32 zubů vytrusíš.

Prvni: Já sem ti ho nepřesušíš,
ale sem ti ho z gruntu srdce vyjevíš.
Jak sem si na hlavě kloubúček popravíš,
počali tam flautami hráti,
husle štemovati,
já sem sa náramně ulekla,
pak sem utekla.

Všichni tři pak zpívají:

Mírně:

Po - spěš - te sem, pa - cho - lát - ka, ze - jdě - te se i děv - čát - ka,
bu - dem zpí - va - tu, ko - le - do - va - ti, E - ma - nu - el král vo - ja - ti.

1. Pospěšte sem, pacholátko,
zejděte se i děvčátko,
budem zpívat,
koledovatí,
Emanuel král volatí.
2. To děťátko v malém chlévku
nemá to žádné kolébky.
Běž tam, Karlíčku,
vem kolibčíčku,
pospěš s ní z rána do vršku.
3. Josef Tě bude vítati
a Maria kolíbatí:
Nynej, Ježíšku,
malý panáčku,
králů, pánu všech panáčku!

Z Frydlantska.

Dr. J. V. Šimák.

Na samém českoslezském pomezí u výběžku frydlantském bývala v 16. a 17. stol. řada zemanských dvorců, jichž držitelé jako manové sloužili k zámku Frydlantu. Sedláček v Hradech X. 195 zmiňuje se pouze o jednom, Ullersdorfu. Obširně objednal o nich Jul. Helbig v Neues Lausitz. Magazin LXXII. 1. str. 41—122 Regesten zur Gesch. des Lehensadels der Herrschaften Friedland und Seidenberg.

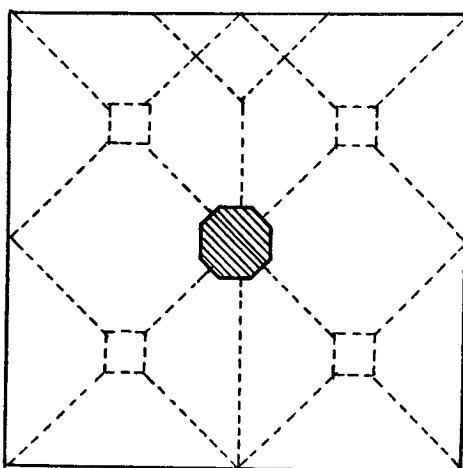
Po vladických těch rodinách zbyly některé památky v okolních kostelcích.

Z chrámků sám nejzajímavějším je kostel ve Wiese (ves slula snad druhdy Loukou) u Seidenberka. Stojí nad vesnicí, na výšině, viditelné zdaleka. Lod má podobu téměř čtverce, k němuž na vý-

chodním boku připíná se pravoúhlý chor lomeným obloukem vltízným. Chor má klenbu křízovou; žebra bluboko založená profilována jsou pěti stranami osmiúhelníka a sbíhají se ve kruhovém svorníku.

Klenutí lodní je v severních Čechách unikem. Všechna klenba spočívá na jediném pilíři osmibokém, nízkém, jenž je zároveň středem sítě železné. Ornament sítě tvoří čtverec, postavený ve čtverci na roh. Diagonály obou sbíhají se v pilíři. Úhlopříčky vnějšího čtverce a strany vnitřního neprotínají se v úhlech, nýbrž vbíhají do rohu menších čtverců, jež na průseccích jsou položeny. (Viz obr. 3.)

Výjimku v pravidelnosti činí žebro úhlopříčné vnitřního čtverce, běžící směrem k choru. Nesbíhá až ke zdi, nýbrž rozdvojuje se asi v půli u vidlici, jejíž ramena sekou přilehlé strany vnitřního čtverce.

Obr. 3. Sít klenbová v lodi kostela ve Wiese.

Assymetrií tou způsobeno jest, že ke zdi chorové pojí se zdánlivě trojí travée klenbové, kdežto ke stěně západní jen dvojí. Nepravidelnost ta není celku na úkor.

Výkres přidaný je pouze schematický, nebylo mi lze, abych poměry přesně vyměřil.

Z drobných článků jmenován buď portálek v pravé stěně lodní. Ostění jeho utvorené je dvěma oblouny postranními, dvěma žlabky a středním oblounem, nasazeným na hranu. Profilování dole vyrůstá z desky šikmo sříznuté, nahoře sbíhá se v pěkný končitý oblouk. Staré dubové dvéře gotického kování zavírají vchod.

Za oltářem v choru spatřuje se s sanktuarium ve zdi. Rámec tvoří prostý hranol, jehož hrana vnitřní je sříznuta. Na rám vsazen je trojboký vysoký štítek, posázený žabkami, tympanon pak rozčleněn ve 3 listy. Křtitelnice z kamene tesaná stojí na noze tvaru prostého válce. Dva oblouny tvoří přechod k nádobě, jež má podobu

úplné polokoule. Noha i tělo je bez ozdob, na vrchu patrný jsou stopy kroužení. Kolem horního okraje běží mezi 2 parallelními oblouky ozdobný pás, utvořený ze 16 destiček čtvercových. Na deskách střídají se reliéfové ozdoby: lodyha o 4 listech, čtverlist jetelový, podvojné okénko, zavřené jetelovými oblouky, kružba o dvou plaméncích. Podrobnosti mizejí pod omítkou.

Ráz stavby chrámové i všech detailů okazuje na konec doby gothiccké.

Z doby pozdější zachovalo se památek jen málo. Na levé stěně choru zazděno je veliké epitafium, zpodobující rytíře v kroji XVII. věku, an klečí před krucifixem. Nad postavou čteme zlatým písmem vrytý nápis na černé desce:

Hier vor diesen Epita:
lieget im Gott der hoch wohl Edelge
bor : U : gestrenge H. Friederich von
Lüchttrix Erbherr auß wiese
die 12 Jahr gewese. Hauptmann
der herrschaft Greffenstein dessen
Seele Gott, die Heilige Drey
faltigkeit in dero genebigen Schutz
mit genädigem aufnehmen wolle.
starb sel. Ao 1661 den 14 Jan. seines
Alt 63½ Jahr 22 tage.

Na podstavci psáno jest

Dieses Alles ist verfertiget worden
bei seinem Leben Ao 1650 den 22 Mai.

Rám utváří kamenník ze hřmotných volut barokových, mezi nimiž bledí hlavy andělské. Na štitu 2 andělci nesou erb: 2 klíče křížem přes sebe položené.

Dílo je práce neumělé a nad to přetřeno hrubým nátěrem.

Schaller ve své Topografii IV. díl Pr. 1790. str. 292. píše, že za doby jeho ozdobeno bylo nitro svatyně erby Hoberků z Lípy, Nosticů z Ullersdorfu, Haugviců z Biskupic, Kyjů z Bertelsdorfa, Geislerů z Bílé, Zalců z Lindy, Stangenů ze Stonsdorfu, Belviců z Nostvic, Černousů z Černous a rytířů z Gerštorfu. Pod kruchtou bylo epitafium rodiny Buchlerů z r. 1691., na hřbitově pomníky z r. 1521., 1560., 1586. Po tom všem nyní ve chrámu není stopy, na hřbitově při zdi kostelní postaveny jsou jen 4 kameny náhrobní, zašlé a porouchané.

1. Největší zpodobuje rytíře v plném brnění. Na obrubě lze čísti jen toto ...DER... VND ERNVESTE BERNHART VON MIL ... ENTSCHLAFFEN DEM GOTTE VND ... Litery jsou vypuklé.

Čtyři erby na desce, vedle postavy: V pravo nahoře: tři vodovorná břevna; dole: ostrev o 6 sucích na pokos z levého rohu horního do pravého dolního; v levo nahoře: žernov; dole: tři kruhy v sebe spletенé, nad přílbou ruce, držící polokruh.

2. Rytíř v brnění. Z rytého nápisu přečeš jen VORMITTAG. Erbů pět, tři na pravé straně jsou úplně neznatelný, na levé poznáš ve štítu horním střelu vzhůru obrácenou, na dolním suk nebo ostrev na pokos do pravého rohu vzhůru.

3. Paní. Opis rytý: ANNO 1588 DEN 26 SEPTEMBRIS DIE EDLE EHRNTVGENDREICH FRAV MARIA GEBORNE TSHIRNHAVSEN... JOHAN VON HOBERGH... WIES.. AV.. GELIEBTE HAVSFRAV.. E VORSCHIEDENDE.

Na rámu obraby: GOT IR VND VNS ALLEN GENEDIGSTE.

Čtyři erby. V pravo nahoře erb rozštěpený, levá půle na čtyři vodorovné pásy dělená. Pod tím D. V. ZSHIRNHAWS. — Dole erb Hoberků z Hendřštorfu D. V. HOBERG.

V levo nahoře: V erbu vodorovné břevno. Na přílbě klobouk s 8 páry. D. V. KOTWITZ. — Dole: Tři vodorovné štrychy v dolní půli štitu, nápodobně jako pruty klece. Za nimi 2 krky ptačí vzpřímené do horní půle štitu, na různo hledící. D. V. ST.. N.. (Stonsdorf?)

4. Paní. Opis rytý. ANNO 1591. DEN 30. APRIL ZWI... IST IM GOT SEELIGEN... NACHGELASSENE WITTWE.

Na desce ALTERS... IAR, DER GNADE.

Erby: 1. Střela bez tulejky ve štitu a na přílbě mezi rohy picími. 2. Neznatelný; na přílbě dva srpy, obloukem ven vypjaté.

Hodinu k jihozápadu od Wiese je kostelní ves Engelsdorf. Chrám je stavba bezvýznamná. Na hřbitově ve zdi stojí 2 kameny hrobkové, rovněž silně poškozené.

1. Rytíř v plném brnění. Rytý opis: ANNO 1610. DEN 4. APRIL IST IN GOT SELIGLICH ENTSCHLAFEN AM PALMTAGE... ENGELSDORF, SEINES ALTERS IM 68. JAHRE DEM GOT GNADE.

Erby 4. V pravo nahoře: zajíc neb králík vzpřímený, hledící v levo; rovněž na přílbě. Podpis D. V. S... — Dole: zvíře parohaté (srnec, kamzík?) v levo vyskakující. — D. V. C.

V levo nahoře: tři břevna vodorovná. — D. V. R. — Dole: neznatelný, písmo smazáno.

2. Mladeneč v choděcím šatě, v bandalíru, vysokých botách.

Opis: ANNO 1644. AM TAG PETR PAVL IST... EDLE HERR KASPAR GR.. SEINES ALTERS 21 JAHR 26 WOCH.

Erby 3. V pravo horní neznatelný, v dolním zvíře jako pes, vyskakující v pravo, v levo nahoře beraní hlava (= erb haugvický).

Před kostelem u cesty nízký kříž tvaru t. zv. cyrillomethodéjského, z hrubého slepence. Nápisu ani znamení nemá.

V Dol. Ullersdorffě (sv. od Frydlantu) v kostele sv. Martina Schaller zapsal několik náhrobků, z nichž jeden přečetl: 1592. Den 21. Aug. Anna des ehrenverten wohlbenannten Michaels von Everharts hinterlassene Wittwe.

Kamene toho marně jsem hledal. Zbývá deska kamenná v dlažbě předsíně, na nížto možno shledati písmena BARTOL VON... a znak korouhvě, pak druhá vedle ní, úplně schozelá a třetí kámen, opřený

u kostnice na hřbitově. Na něm spatřuje se postava rytířská a znaky, že však stranou lícni náhrobek přiléhá ke zdi, nelze nápisu čísti.

Ze starého kostela v Schönwaldě u Rückersdorfu (východně Frydlantu) zbývá pouze nynější sakristie a v ní sanctuarium gothickeho ostění, ale silně vápnem přetřené. Na hřbitově ke zdi kostelní přiléhají tři kameny náhrobkové.

1. Rytíř vousatý v brnění. Opis: ANNO 1614 DEN 6 IVNII. IST. IN. GOT. SELIG. VORSCHIEDEN. DER EDLE GESTRENGE. EHRENVEST. VND WOLBENAMBTE HERR GEORG VON MAXEN ZV RVCKERSDORF GEWESEN HAVPTMAN ZV FRIEGLANDT, SEINES ALTERS IHM 61 IAHRE. DEM GOT. GENEDIG SEY.

Čtyři znaky. V p. h. znak Maxů z Maxen. 3 srdčité listy, v p. d. hák o 2 zubech, pošikem v pravo postavený.

V l. h. tři podkovy rozběžitě postavené, v l. d. znak gerštorfský.

2. Paní. Opis: ...1612. DEN 7 MARTI IST IN CHRIST SELIG EINSCHLAFEN EDLE VIEL EHREN THVGENDREICHE FRAV ANNA GEBORNE SCHREIBERSDORFF D. EDLEN GESTRENG: V: EHRENVESTEN GEORG. V. MAXEN AF RVCKERSDORF V. B. — Dole: 70 JAHR IHR ALTER WAR.

Čtyři znaky. V p. h. štít rozštěpený, v pravém poli pál orlice v pravo hledící, v levém břevno vodorovné. Písmena D. V. S. — V p. d. znak týž. V l. h. štít rozštěpený, pravé pole šachované, na přílbě terč se 2 péry, rozštěpený, v pravo šachovaný. D. V. B. — V l. dole ve štítu orlice. D. V. H.

3. Paní. Opis: ANNO 1595 DEN 9. IVNY IST IN CHRISTO SELIG EINGESCHLAFEN DIE EDLE VIELEHREN THVGENDREICHE FRAU VERONICA GEBORNE SCHREIBERSDORFF D. EDL. G : S : EHRENVESTEN FRIDRICH V. QVOSZVPEINSDORF NACHGELASNE.. Dole: 53 JAHR IHR ALTER WAR. —

Čtyři erby a písmena, jako u náhrobu předešlého.

Příspěvky rodopisné.

II.

Šlechtické a erbovní rodiny velvarské v XVI. a XVII. věku.¹⁾

J. Čermák.

Z Bukové Žofie, chot Ondřeje Žáby prodala r. 1630. na místě svém a děti svých statek svůj při městě Velvářích na domech, dědičnách etc. záležející Jiřímu Benešovi za 2400 kop mís.

¹⁾ Prameny: Knihy smluv svatebních z r. 1509., knihy trhové bílé staré z r. 1551., knihy památní z r. 1576., knihy přijímání práva městského z r. 1588. Manuály a listiny městské.

Čtyrkolský z Volovice. Z bratří Čtyrkolských, kterí roku 1557. v pondělí po neděli palmarie byli povýšeni do stavu vladyckého,¹⁾ byl Jan ve Velvarech radním a v letech 1562.—1566. primatorem. Z dítek, jež splodil s manželkou Kateřinou, připomínají se syn Jakub a dcery Marketa a Ludmila, jež se provdala za Václava Novoměstského a přežila všechny členy rodiny.

V Litoměřicích žil na konci 16. a na začátku 17. století M. Eliáš Č. z V. († 1611.). Syn jeho byl znamenitý lékař litoměřický M. Daniel Č. z V., jenž po bitvě bělohorské konfiskační komisi odsouzen ku ztrátě $\frac{2}{3}$ jmění; on však zůstal katolickým a zanechán proto při statku.²⁾

Doubrava ze Sedlištěk. Jiří byl v letech 1563.—67. konšelem.

Hlávka z Grünfeldu, Řehoř zasedal od r. 1563.—91. v radě a od r. 1587. připomíná se s přídomkem z G.

House z Krásné hory — jméno patricijské rodiny velvarské, jež záhy v šestnáctém věku se uvádí a jež průběhem tohoto století ve Velvarech se značně rozvětвila. Z rodiny té Řehoř zasedal do r. 1570. v radě; s manželkou svou Kateřinou měl tři syny, Jana, Matěje a Vavřince, z nichž první uvádí se od roku 1587. s přídomkem z K. h. a jako majitel Jedibab.³⁾ Dům měl na Brčkově (nynější Husova tř.). Jan připomíná se v městských knihách ještě roku 1615. Roku 1606. dosáhl Jindřich H. z K. h. stavu vladyckého.⁴⁾

Hozlar z Hozlar. Rodinu tu rytířskou nesmíme mylit s Hozlaury z Hozlau. Hozlarové užívali erbu zcela rozdílného, jak pěkný náhrobek Jiříka H. z H. z roku 1564. v kostele P. Marie Sněžné v Budyni n. Ohří dokazuje, totiž ve štitu dvě obdélníkové kolmých desek vedle sebe stojících, nad štítem korunovaný otevřený helm a co klenot pět pštrosích per. Na Budyni připomíná se dále r. 1581. hejtmanem Štěpánem Hozlarem.⁵⁾ Toho snad bratr neb syn byl Jiří, jenž r. 1593. stal se měšťanem ve Velvarech a se svou manželkou Salomenou splodil syna Daniele. Salomena po smrti Jiřího H. podala r. 1603. ruky Janovi Bártovi, měšťenskému a radušnímu velvarskému a zapsala mu „sama i na místě syna Daniele dům svůj společný Dryáčníkovský na náměstí, na rohu vedle domu Adama Makovce s jedně strany i s domem druhým vedle domu Marjany Modlové, kterýž od starodávna k tomu domu koupen a připojen jest i veškeren jiný statek“. Bárt zapsal jí navzájem svůj majetek, jmenovitě dům v Pražské ulici.

Daniel H. oženil se s Kateřinou, dcerou Nikodema Beneše a odstěhoval se do Litoměřic, kdež r. 1621. konfiskační komisi od-

¹⁾ A. Schimon, Der Adel v. Böhmen 167.

²⁾ Stránský, Res publica Bojema. Bílek, konfiskace, 1123. — V erbu měli jakéhosi ptáka — více nemohl jsem poznati z nedobrě přitisknuté pečeti na listině z r. 1561., nalezající se v archivu musea královského Českého.

³⁾ Paprocký, Diadoch, 409.

⁴⁾ Schimon, Der Adel von Böhmen, 54.

⁵⁾ Janda, Dějiny města Budyně n. O. str. 35, 36 a 78.

souzen byl k ztrátě $\frac{1}{3}$ jmění a propadl domem v Dlouhé ulici za 400 kop a dvěmi dědinami za 410 kop.¹⁾ Po smrti jeho provdala se Kateřina r. 1627. za vdovce Řehoře Vokouna z Vokounštejna, měšťana velvarského.

Roku 1628. odkázala paní Salomena Bártova veškerou jmění své vnukům svým Jiříkovi, Nikodemovi a Alžbětě, dítkám Danielovým. Jiří zemřel nezletilý, Alžběta svobodná, takže Nikodem došed svých let ujal se sám veškerého rodinného majetku značně ztenčeného válkou třicetiletou a r. 1651. vykázav se zachovacím listem města Litoměřic přijat byl za měšťana. Již příštího roku zvolen byl do rady, kdež seděl ještě r. 1682. Ačkoli byl radním, přece měl se správou obce stálé spory. Přičinou toho byl výčep vína, na nějž si město zjednalo r. 1653. výhradné právo k prodeji, aby snáze mohlo spláceti své veliké dluhy, do kterých upadlo koupí vsí Nábina a Bratkovic a pak jmenovitě za války třicetileté. Výčep vína byl tehdy velmi výnosným, v městě bylo množství vináren. Mezi měšťany, kteří nemohli zapomenouti tučného příjmu, jenž z vína plynul, náležel též Nikodem. Nabízel obci značné summy za právo k výčepu a když několikrát byl odmítnut, čepoval podtají a ani pokuty nedovedly jej od toho odvrátiti. I k nejvyššímu purkrabství se obrátil v té věci s prosbou — ale marně.²⁾

Z dítek přežily jej pouze tři dcery, Veronika Svobodová, Anna Kašparidesová a Salomena, jež odstěhovala se do Litoměřic.

Ješínský Zikmund, vladyka, zapisuje r. 1517. dům i všechn statek svůj manželce Kateřině. Roku 1538. byl Jan J. rychtářem.

Kavika z Birgenthalu. Byla rodina řádu vládyckého, z níž Zachariáš byl hejtmanem panství vtelenského a nemeslovského na Mladoboleslavsku. Syn jeho Rudolf (nar. 1661. ve Velkém Bezně, † 1738.) přiženil se do Velvar, kdež zasedal v radě a od r. 1707.—1738. byl primátorem, těše se všeobecné vážnosti u svých spoluměšťanů. Z rodiny té se ještě připomínají Karel, kanovník litoměřický, snad bratr předešlého, dále P. Rafael, kněz řádu premonstrátského na Strahově, P. Rudolf, r. 1749. administrátor křižovnické fary v Klučenicích. Roku 1744. přijat byl za měšťana velvarského Josef Jan. Oba posléze jmenovaní byli synové zmíněného primatoria.

V erbu užívali štit čtvrcený, v 1. poli kotvu, v 2. a 3. ptáka kavku, ve 4. pak 4 pahrbky, nad štítem otevřený helm s točenici a co klenot dvě proti sobě stojící orličí křídla.

Meyburšký z Meyburku. Řehoř r. 1597. byl přijat za souseda, předloživ zachovací list.

Niger z Nitršfeldu. Adam r. 1650. postoupil s Kateřinou manželkou svou (prve vdovou po Janovi Mitysovi) své právo,

¹⁾ Bílek, Dějiny konfiskací, str. 1123.

²⁾ Nikodem H. byl luteránem a činil i v náboženských ohledech obci nesnáze. Roku 1659. pojmenováno bylo v manuale: »Nikodem H. má do vězení vztat býti a odtud se nepouštěti, až k zpovědi a k přijímání velebné svátoosti půjde.«

které měli na domě Mitysovském s pivovarem na náměstí ležícím, Ludmila Pelargové, jež vystěhovala se po bitvě bělohorské pro náboženství ze země. Adam byl r. 1637. sousedem slanským, žil tu však v trudných poměrech.¹⁾

Slechta z Miknperku. Patricijská rodina velvarská, z níž r. 1543. Šimon Š. zapsal si s manželkou svou Annou navzájem všechnen statek svůj. Roku 1567. koupila obec zahrádu Šafrániči, ležící podle obecního mlýna se strany jedné a cesty k Slanému vedoucí se strany druhé, při této cestě zdí ohrazenou od pana Adama Š. z M. za 230 kop miš.

Z Valdštejna. Roku 1626. koupil Adam z V., pán na Hrádku n. S., Lovosicích, Židlochovicích, Dobrovici a Novém Valdštejně za 800 zl. rýn. dům u roudnické brány (nyní č. p. 10.) od obce velvarské a od soukromých osob sousední dům, tak řečený Haškovský, za 250 zl. rýn.

Obec velvarská vyhradila si při tomto trhu právo předkupní a ještě průběhem 17. století nabyla opětne vlastnictví k onomu domu. Na pána z Valdštejna však dosud upomíná název téhož domu „panská hospoda“.

Vartovský z Varty. Z této patricijní rodiny pražské připomíná se ve Velvarech Jiří V. z V., jenž r. 1560. prodal mlýn netušilovský (nynější „přední“ mlýn) na místě dcery Anny z Varty a sirotků pozůstalých po nebožtíkovi Šimonovi, jinak Petrovi mlynáři, otcí jich, za 600 kop grošů miš. Jiřímu Pecharovi, držiteli svobodného statku za Pražkou branou a pozdějšímu zakladateli chrámu, chudobince a hřbitova u sv. Jiří.

Velvarský ze SAXENDORFU. Roku 1557. odevzdávají bratří Jiří, Tomáš, Mikuláš a sestra Voršila ze S. svůj dům mezi domy Matěje Blovkého a Jakuba, řezníka Mikulášovi Hromádkovi 7. října 1572. obdržel Jiří V. ze S. erbovní list.²⁾

Vepřecký z Vepřku (též z Vepřperku) bylo jméno staré erbovní rodiny, jež žila ve Velvarech po čtyři století a pocházela ze vsi Vepřku (sev.vých. od Velvar). Vepřek však jim nenáležel, ovšem svobodný statek tam měli. Odtud je také archivní památky velvarské jakož i oni sami sebe zhusta ještě v první polovici XVII. století nazývají dvořáky (= svobodníky) vepřeckými.³⁾ Na konci XVI. století stáli, jak se pravdě podobá, v osobním poddanství ke kapitole svato-

¹⁾ Lacina, Slané, 313.

²⁾ F. Hyšman, Popis hejtmanství slanského, str. 110. — Dle Velvar psalo se více rodin, jako: Velvarský z Kosmačova (obd. erb kolem r. 1585.), Smetina z Velvar, Lipnický z Velvar, Velvarský z Lumenštejna (obdr. erb r. 1916.) a Velvarský z Velvar (rytířská rodina, z níž Jindřich byl roku 1674 žákem piaristických škol ve Slaném). Č. Č. Mus. 1881. Sedláček, Hrady a zámky VI. str. 167. Zlatá Praha 1888. str. 663. Hyšman a Paroubek, Popis hejtmanství slanského str. 110.

³⁾ Pro tvrzení, že Vepřečtí drželi v první polovici XVII. století Vepřek (Kobrův Naučný slovník) a že držitelem jeho kol r. 1645. byl Václav V. z V. (F. Hyšman, Popis okr. hejtm. slanského) nenalezl jsem v městském archivu velvarském žádných dokladů. — Nějaké však dědictví jejich ve Vepřku ještě v druhé polovici XVII. století se připomíná.

vítské, tehdejší držitelce Vepřku. Bartoloměj starší V. aspoň při svém přijetí za souseda velvarského r. 1591. vykazuje se v ýhostním listem P. Jindřichem z Horšova, proboštěm též kapitoly vydaným.¹⁾

V erbu, jehož užíval již právě dotčený Bartoloměj, nosili dva kráte dělený štít, jehož horní pole bylo barvy černé, prostřední stříbrné a dolní modré,²⁾ ve štítě stříbrného lva s vyplazeným jazykem k pravé straně obráceného a na třech zelených pahrbcích stojícího, v levé pazouře věnec a v pravé dva šípy držícího, přikryvadla po pravé straně štítu stříbrnomodrá, po levé pak stříbročerná, nad štítem kolčí helm s točenicí, z níž týž lev jako ve štítě vyniká. Erbovním heslem jejich bylo: *Vive, ut deo vivas.*³⁾

Z rodiny té zasluhují zmínky: Jan z V., v letech 1565.—79. městský rychtář, jenž byl prvním toho hesla ve Velvarech, Bartoloměj starší V. (nazývaný tak na rozdíl od svého syna), jenž, jak již uvedeno, roku 1591. stal se sousedem velvarským, oženil se s Kateřinou, dcerou bohatého primátora Václava Beránka, po dlouhá léta zasedal v městské radě, byl prvním cechmistrem řezníků a stal se praotcem všech pozdějších členů velvarské větve rodiny,⁴⁾ Jan V., snad bratr předešlého, držitel statku v Dušníkách, jenž r. 1627. půjčil velvarské obci 1500 kop gr. míš, dále synové Bartolomějovi, starší Václav, jenž kol r. 1630. vystěhoval se do Poděbrad, kde stal se primátorem, a mladší Bartoloměj, pravé dítko doby a veliký hýřil, jenž též kdesi ve vojšti sloužil⁵⁾ a posléze Karel

¹⁾ V radě 28. prosince 1649. byla učiněna tato relace: »Má se Vepřekých h a m fest v knihách pamětných a manualiích pohledat a pokudž se to vynajde, to jím na papír uvésti.« Jinou rukou připsáno: »Nenašlo se nic.«

²⁾ Erb V. popisuji dle vyobrazení z r. 1645., jež připojeno jest ku tištěné latinsko-české básni, Václavovi V. z V. věnované a ve farním archivu ve Vepřku (jiné upomínky v této obci na V. není) uchovávané. V básni, jež vysvětluje erb V., udává se místo barvy modré, jakou vyznačuje vyobrazení, barva zlatá, v českém pak znění docela barva červená.

³⁾ Erb V. s písmeny B. W. z W. nalezel se ještě za časů děkana Václava Vrány (1750.—1801.) ve velvarském chrámě sv. Jiří po pravé straně hlavního oltáře — dnes po něm není ani stopy, při některé opravě v našem století předsevzaté všechny znaky z kostela až na tři zmizely. Podobný osud stihl mramorový náhrobník V., jenž nalezel se blíže kaple sv. Kříže, stávající v jihovýchodním koutě hřbitova svatojiřského, již dálno však zbořené. [Viz V. Vrána, Popis znaků v kostele sv. Jiří [opis téhož nalezá se v městském archivu], Schaller, Topografie, 1785. I. [rakovnický kraj]].

⁴⁾ V dobách války třicetileté býval Bartoloměj zhusta vysílan v důležitých záležitostech obce k rozhodujícím tehda osobnostem. Roku 1624. svěřila mu obec téžký úkol — opatření půjčky. Pověřovací list, jež mu tehdy za tím účelem vydán, zní doslova: »My purkmistr a rada města Velvar známo činíme tímto listem vůbec předevšemi a zvláště tu, kdež náleží, že vysíláme z prostředku svého Bartoloměje Vepřeckého dávajíce jemu plnou moc, aby mohl u dobrých a poctivých lidí k důležité a veliké potřebě naší obecní v některou summu se vzdlužiti a Vás za to žádáme, že jemu v tom víru dáti a tuto žádost naši naplniti ráčíte a naplňte. Pro lepší toho důvěrnost pečeť naši městskou k tomu listu přitisknouti jsme dali. Dat. 30. června 1624.«

⁵⁾ V radním manuale z r. 1651. čteme: »Bartoloměj V. in puncto religionis napomenut, aby co cíni méní a chce, kategorie se resolviroval, kterýž rukou dáním pánům, že při příjezdu pana děkana k zpovědi a k přijímání se

J o s e f (* 1671., † 1741.) nejzasloužilejší člen rodiny, městský a zádušní písar a pozdější radní, jenž vzorně spořádal městský archiv a sestavil přehledný seznam starých městských kněh.¹⁾ Jeho vnuček **V á c l a v e m** († roku 1830.), cechmistrem řezníků, rodina tato z Velvar vymizela.

V o k o u n z **V o k o u n š t e j n a**. Jméno zámožné patricijské rodiny Starého města pražského. Předkem těch členů rodiny, kteří měli ve Velvarech statky, byl **J i ř í V. z V.**, měšťan pražský, jenž se svou manželkou **K a t e ř i n o u** měl syny **V á c l a v a** a **Ř e h o ř e** a dcery **K a t e ř i n u** a **A n n u**.

Ř e h o ř přijat byl r. 1616. za měšťana velvarského zvolen byl do rady a posléze r. 1638. byl primatorem. V dobách války třicetileté ztěnčil se značný jeho majetek tak, že synu **D a n i e l o v i** zanechal jen nepatrné jmění a sám se pak pro lepší vyživení své odstěhoval do Prahy. Daniel zemřel již r. 1664. a nezanechal mužských potomků.

V á c l a v zůstal ve svém rodišti. Roku 1654. vyhrál pro sebe a své sourozence na městu Rokycanech proces o 3000 kop míš, které otec jich **J i ř í V.** této obci r. 1620. zapůjčil. Zemřel u velikém blahobytu. Inventář jeho pozůstatosti z r. 1656. obsahuje množství nejen klenotů, ale i pozlaceného a stříbrného stolního náčiní a nádobí. Zanechal dvě dítka **V á c l a v a** a **D o r o t u**, která se provdala poprvé za Samuela Podolského z Podolí, měšťana Starého města pražského, a po svém ovdovění podala ruky učenému primatorovi velvarskému **M. Janovi Jiřímu Gallimu**. **J a n V á c l a v V.**, syn posléze jmenovaného **Václava V.**, statky rodinné ve Velvarech rozprodal. V městech pražských připomínají se Vokounové ještě v minulém století.²⁾

Z a h r a d e c k ý z **K a r t o u z**. Roku 1638. prodala paní **Alžběta**, chof **L o r e n c e Z. z K.**, měšťana Nového města pražského, dům svůj na náměstí Václavovi Záhorovi za 210 kop míš.

připraví a povinnost křesťanského katolickou vykoná, připověděl. — Sestra téhož, **R e g i n a**, provdala se za radního **Jana Galliho** a byla tedy matkou **M. Jana Jiřího G.**, pozdějšího vynikajícího primatora velvarského

¹⁾ Seznam ten má nádpis: »Inventář kněh v kanceláři, důchodech a ouřadech se nacházejících v městě Velvářích dne 3 Novembbris, leta Pánč 1709. založený a vyhotovený.«

Dle toho seznamu, jenž dochoval se našich dob ve všech třech exemplárech, vidíme, že ještě na začátku minulého století byl archiv městský bohat na vzácné knihy, a že jmenovitě XVI. století bylo v něm velmi četně zastoupeno. Našich dob dochovaly se bohužel jen nepatrné zbytky. Sdílel velvarský městský archiv týž osud jako v jiných městech a ještě roku 1894. nalezel se na pražské bráně, kde byl vydán v šanci povětrnosti a co horšího -- rukám nepovolaným.

²⁾ V erb i měli podobně jako jich erbovní strýcové Petráčkové z V. štit šikmým pruhem rozpůlený, v každé půlce rybu okouna, nad kolčím helmem točenici s dvěma orličími křídly proti sobě stojícimi, mezi nimiž hlavou dolu okoun jest postaven.

O středověkých pečetech.

Sestavil a vyobrazími opatřil *Vojt. Král z Dobré Vody.*

(Pokračování.)

Pečeti krále Jana Lucemburského (1310.—1346.) a manželky jeho Elišky Přemyslovny (n. 1292., † 1330.).

Po vymření dynastie Přemyslovců v pěti letech vystřídali se Rudolf Habsburský (1306.—1307.), Jindřich Korutanský (1307. až 1310.) a konečně Jan Lucemburský, syn císaře Jindřicha VII. Jan pojal za manželku Elišku, poslední Přemyslovnu, nejmladší sestru zavražděného Václava III. Janem počiná dynastie Lucemburská.

Slavná korunovace odbyla se 7. února 1311. v Praze. Před tím o vánocích vydal Jan veliký zápis, jímž potvrdil všecka privilegia království Českého. Listina ta však nezachovala se v originále. Za to máme originál obdobné listiny moravské, téhož roku vydané.

Třicet pět let vlády Janovy přivedlo v Čechách hluboký úpadek moci královské, zmatky a boje domácí. Ale na venek význam i rozsah království znamenitě se povýšil. Zdánlivý rozpor tento dobře vysvětlí se osobní povahou Janovou a štastnými náhodami. Byl panovníkem lehkomyslným až prostopášným, marnotratným a nedbalým, jenž o vládu se nestaral, do země své přicházel, aby vydíral jen peníze, jež v cizině mařil za dobroružstvími, ale při tom byl ducha rytířského, dobrým náčelníkem a obratným politikem, jenž ze situací i protivních dovezl dobré těžiti ve svůj prospěch.

Jako dědic Václava II. a III. psal se králem polským (viz pečet). Titulu toho oděkl se až r. 1335., ale za to polský král Kazimír vzdal se všech práv na Slezsko, jež zatím skoro celé fakticky došlo se pod vrchní vládu Janovu (1327. čtyři knížetství hornoslezská, 5 knížetství dolnoslezských, 1335. Minsterbersko a Vratislavsko). Roku 1319. opanoval Jan Budišsko, část Horní Lužice, kteráž byla někdy lémem českým, ale od času Přemysla II. byla odcizena, druhou část Zhořelecku koupil 1329. od Jindřicha Javorského, uvázel se pak v ni po jeho smrti r. 1337. Roku 1322. za pomoc něm. králi Ludvíkovi získal Chebsko (slíbené již 1314.), jež trvale od té doby zůstalo při Čechách.

Tříkráte král táhl se řádem rytířů německých proti pohanským Litvanům. Roku 1331. nabyl mírnými úmluvami znamenitého panství v sev. Italii, ovšem jen na dvě léta; r. 1335. zjednal mladšímu synu svému Janovi panství nad Tyrolskem, jež však po sedmi letech za své vzalo. Po celý život války měl s císařem a všemi téměř sousedy svými, ale vyšel z nich bez škody, ano se zdarem, byť i dočasným. Na konec života provedl zvolení syna svého za krále německého. Roku 1346. pomáhal v boji svému příbuznému Filipu VI., králi francouzskému, proti Angličanům a tu padl v hrdinné půtce 26. srpna u Krešcak v sev. Francii.

Eliška Přemyslovna † před chotěm již 28. září roku 1330., v letech 38. Mnoho štastných dob v manželství svém neměla. V boji

Obr. 4. Menší pečet krále Jana Lucemburského.

krále se šlechtou, jenž vypukl hned v prvních letech Janových, věrně stála choti svému po boku, až i nenávist proti sobě zjednala u Čechů. Ale když války skončily smírem a pokročením krále r. 1318., dovedli protivníci Eliščini popuditi krále na ni, že jí dal děti odnítí, ji internovati na Mělniku; konečně 1322. prchla do Bavor, až po 2 letech se mohla vrátiti. Žila pak dílem na Mělnicce dílem v Praze. Smrt její přežilo 5 dětí, Markéta, vdaná do Bavor, Guta, Václav (n. 1316.), přezvaný později Karlem, Jan, Anna. Král Jan podruhé oženil se roku 1334. s Beatrixí Bourbonskou. S ní měl syna Václava, jenž potom dostal hrabství Lucemburské.

Za stálé nepřítomnosti Janovy v zemi vládu vedli náčelníci šlechty, většinou se škodou krále i země. Náprava zjednána byla teprve, když král povolal do země syna Karla, jenž dotud v cizině pobýval, za vladaře roku 1333. s titulem markrabšfo. Roku 1335. Karel sice byl zbaven úřadu návodem šlechty, ale od r. 1337. stal se opět trvale spoluvládcem otce svého, jenž brzo potom oslepl. Karel šťastně počal napravovati viny otcovy.

Pečet krále Jana, menší (obr. č. 4.), jest jednostranná a představuje panovníka, an sedí na koni, oděn jsa kroužkovou brní, pod přilbou, zdobenou pokryvkou a klenotem. Levice drží štit, pravice meč, který řetízkem k brni připevněn jest. Štit jest rozčtvrcen, v 1. a 4. poli spatřuje se český dvouocastí lev, v 2. a 3. poli štitu jest znak lucemburský, rodový to znak králfův.

Obr. 5. Velká pečet krále Jana Lucemburského.
(Rub.)

Obr. 6. Velká pečet krále Jana Lucemburského.
(Lyc.)

Kropíř pokryt jest jak v předu tak v zadu znakem podobným erbu na štíť. Temeno koňské hlavy zdobí rozkrídlená orlice.

Opis pečeti zní:

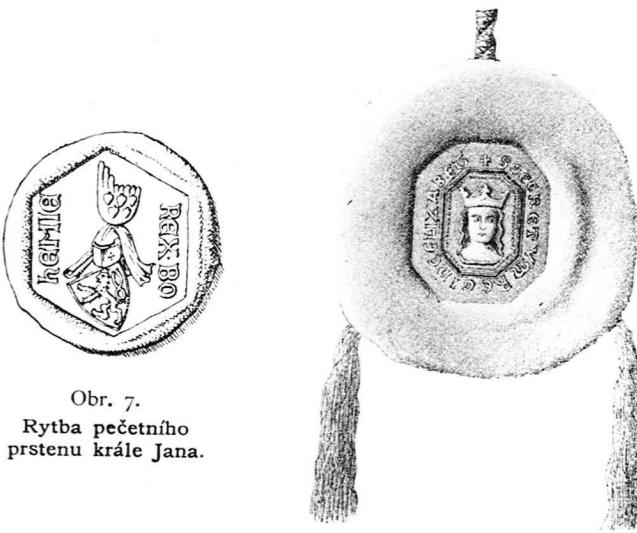
† JOHANNES · DEI · GRATIA · REX · BOEMIE · ET · LVCEM-BURGGNSIS · COMES ·

Na zadní straně jest otisk sekrytu, v němž se spatřuje orlice jejíž prsa pokryta jsou štítkem shodným s erbem na přední straně.

Opis zní:

Secretum Johannis regis Boemie ac comitis Lucemburgensis.

Velká pečeť či majestát téhož panovníka jest oboustranná a představuje na lící (obr. č. 5.) krále, pod korunou s žezlem v pravé

Obr. 7.
Rytba pečetního
prstenu krále Jana.

Obr. 8. Pečet Elišky Přemyslovny.

a jablkem v levé ruce, sedícího na gotickém trůně. Po pravé straně trůnu jest štit s orlicí, po levé pak štit s českým lvem.

Opis zní: † JOHANNES · DEI · GRACIA · BOEMIE · ET · POLONIE · REX · AC · LVCEMBVRGGN · COMES ·

Na rubu této pečeti (obr. č. 6.) jest viděti krále v plné zbroji na koni. Klenot hrncovité přilby jeho jest týž, jako klenot králů Přemysla II. a Václava II. Kopí podvržené k útoku opatřeno jest praporem s českým lvem, jenž se opakuje i na kropíři, pod ním vidíme znak lucemburský a v zadu orlici, nejspíše polskou. Tomu nasvědčuje též opis, shodný s legendou na lící pečeti.

Prvním pohledem na pečeť jest patrno, jak umění ryjecké stále pokračovalo, provádějíc se zálibou vždy větší úlohu, kterou heraldická pravidla umělci předpisovala. České museum chová ve svých

Obr. 9. Velká pečet Elišky Přemyslovny.

sbírkách zlatý pečetní prsten s amethystem, nalezený blíže hradu Točníka. V amethystu jest uměle vyryt znak český s přilbou a kle-notem (obr. 7.).

Opis zní: RGX · BOHEMIG.

Není pochyby, že to pečetní prsten krále Jana. Rytí a leštění kamene jest neobyčejně pěkné.

Pečeti králové Elišky, choti krále Janovy, známy jsou dvě:

Menší (*secret*) snad také prstenová (obr. č. 8.) představuje v osmihranném obdélném rámci hlavu mladistvé panovnice s korunou na blavě, zpod které po obou stranách obličeje bohatý vlas se vlní.

Opis zní: † SECRETVM REGINE ELIZABET. Provedení jest velice jemné a obraz dojista podobiznou.

Pečet tato visí na listině, dané r. 1320. na Mělnice, a uložena jest v archivu universitní bibliothéky pod signaturou B. 19, N. 95.

Pečet sama jest z tmavého vosku a miska z bílého, a šňůra závesná jest stočena z hedvábných nití barvy zelené a žluté.

Druhá pečet, velká (obr. č. 9.), taktéž jednostranná, zpodobuje královnu pod korunou s jablkem v ruce, sedící na trůně pod gotickým baldachynem.

Po stranách jsou erby, a to na pravo znak polský, na levo český. Opakují se též nad baldachynem, jenže v obráceném pořadu.

Opis zní: † S ELISABETE · DEI · GRA · BOEMIE · ET · POLLONIE · REGINE · AC · LVCEMBURGEN · (COMITIS ?)SE.

Celé usporádání této pečeti jest skvostné a ladné. Vrchní šat králové vlní se v bohatých záhybech, okrasy objevují se, kde bylo lze místo jimi vyplnit. (Pokračování.)

Byl-li Soběslav (Malínský) z rodu Přemyslova?

Ludvík Šnajdr.

Bibliotékář Hanka uveřejnil v práci své o českých mincích mezi nejstaršími denáry, jichž počátek ražení přičítal již knížeti Vratislavu (912.—925.), několik se záhadnými nápisy.

Jsou to:

a) na tab. II. č. 23. denár s kuřátkem a boží rukou i opisy

Σ O B . E ∙ ∙ Σ ∙ L V ∙ A ∙ ∙
E O ∼ ∙ T ∙ V H F A ∙ ∙ R ∙ ∙

z hanoverské Münzzeitung roč. 1835.

b) na tab. VII. č. 7. denár s poprsím a rukou Páně

Σ O . B . E + Σ ∙ L ∙ A +
D E A ∙ ∙ D F A ∙ ∙ V ∙ T ∙ ∼ O E +

c) na téže tabulce č. 8.

Σ O . B . E + Σ ∙ L ∙ A ∙ +
R E A ∙ ∙ D F V ∙ T ∙ ∼ +

oba ze sbírky musea království Českého; konečně

d) na tab. V. č. 22. denár s podobiznou a boží rukou i opisy

+ A ∙ A ∙ L ∙ Σ + E ∙ E ∙ O ∙ Σ ∙
> I ∙ C ∙ A ∙ A ∙ R ∙ A ∙ C ∙ I ∙ O ∙ M ∙ E ∙ R ∙ I ∙ A ∙

ze sbírky p. Čapka.¹⁾

Hanka neznaje žádného Soběslava v době starší (Boleslavů) přičetl mince ty Boleslavu II.

¹⁾ O minci této s rubopisem od ostatních zcela odchylným nečiní žádny z pozdějších českých numismatiků zmínky. Bezpochyby byla uznána za padělek kilianovský.

Později vyskytly se opět další mince takové zejména v Němcích, a Dr. Menadier (Zeitschrift für Numismatik 1887.) prohlásil je za mince Slavníkovců. Opis denáru nalezeného v Oloboku čte Fiala:

+ Z O B E ~ L V A L I b . V D V
~ A T I V I C I N I J A M

(Soběslav Libicensis dux) a (Malin civitas),

Proti Menadierovi ozval se Fiala, popíráje Slavníkovcům (Památ. 1890., 118 a 180) toho místa, které jim Tomek přiznává na základě Kosmova letopisu, a prohlašuje Soběslava toho jinak úplně neznámého za Přemyslovice, který byl dle mincí svých údělným knížetem na Moravě — v Úsově¹⁾ — potom na Malíně a snad i na Libici, v čem

¹⁾ Na mincích čistěveských nacházejí se opisy:

Z O B C Z L A V H A R A I +
M A L I N C I V T A ~ +⁽³⁴⁾

I O E E I A V : : N A I V P +
M A L I H : : C I V I T A ~ +⁽³⁵⁾

Z O B E I A V I N A R A +
M A L I N C I V I T . A +⁽³⁶⁾

pak čtrnáct kusů (32)

Σ O · B · E + Σ · Λ · A · A +
Δ E V A F D V T · ~ O E +

a

Σ O · B · E + Σ · Λ · A · A +
Δ E V A F D V T · ~ O E +

Poslední dva rubopisy ode dívna známé přiměly Fialu k tvrzení, že mince ty razil na Úsově mincmistr Ekart, proti čemuž slušno uvést, že Smolík ve své znamenité prací »O mincovnách v západních zemích atd.« (Památky XI. str. 401) o denárech s rubopisem

+ E A R D V : Γ ~ O E

se k němu přidává Červinka. (Čas. mus. spol. olom. 1896. str. 68.)

Fiala tvrdí, že by ani Boleslav I. ani Boleslav II. tak znamenitý rod vedle sebe nestrpěli. To se také stalo, ovšem že teprv na konci života Boleslava II. a snad též bez jeho viny povražděním Slavníkovců zcela „v souhlase s charakterem oné doby“.

Nejnověji vyskytl se na někdejším území panství Slavníkova v Čistěvi u Hradce Králové poklad denárů, mezi kterými bylo 19 Soběslavových, dle Fialy bratra Boleslava I., který prý byv dříve údělným knížetem na Moravě po pádu Slavníkovců dostal Libici se stříbrnými horami malínskými.

Červinka zase soudí, že prve údělným knížetem na Moravě byl kněžic Václav, nejstarší syn Boleslava II., po smrti Václavově že dostal Úsov Boleslav III., a po smrti Boleslava II. že vykázán byl Úsov s Moravou za podíl kněžici Soběslavu.

Důvody, kterými podporuje se tvrzení, že by Soběslav byl potomkem Přemyslovým, nezdají se mi být dosti podstatnými a myslím, že máme zde spíše co činiti s mincovni Słavníkovee Soběslava-Soběbora, náčelníka rodu svého po smrti Slavníkové.

Kdyby byl Soběslav bratrem Boleslava I., jak Fiala chce, bylo by zajisté s podivem, že by o knížeti, dočkavším tak vysokého věku — kdyby se byl narodil v týž rok, kdy domnělý otec jeho Vratislav zemřel, byl by při smrti Boleslava II. čítal 73 roky věku svého — po celý život nestala se nikde zmínka a že týž, kmet sedmdesáti let, byl by se stal dědicem údělu po chlapci té měř Václavovi.

Zákon staréinství byl arci prohlášen teprv Břetislavem I., ale platil dle všeho již dávno před tím a nezmohla proti zěmu nic ani osobní nehodnost nápadníkova, ovšem ale teprv tělesná neschopnost být vojvodou. Proto také proti Boleslavu III., ačkoliv ohavné skutky páchal, nebylo praetendenta a když oslepením vlády neschopným se stal, ujal se téže starší z obou bratří Jaromír, ačkoliv byl vykleštěn, a Oldřich, který jej ze stolce knížecího svrhl, musil, nechtěje vytrpěti

vyslovil se, že jsou to napodobeniny denárů anglických, které by pak ovšem s Úsovem nic společného neměly. Za podporu tvrzení svého, že kněžic Václav byl údělným knížetem moravským, uvádí Červinka zase mince s opisem

X C I O S A X D S E A V V E

na obou stranách, čta »Václav kníže úsovské«, ačkoli by se snad spíše mohlo čísti:

X C I O S A X D S E A V V E

t. j. snad »kníže žatecké«. Nápis lze čísti: Veneslaus dux civitatis Zatec, nnebo Veneslaus dux — civitatis Zatec. Pak civitas Zatec značilo by mincovnu, malé kolečko bylo by pak znaménkem rozdělovacím obou slov, jako křížky znaménkem rozdělovacím obou vět. Smolík zná údělná knížata moravská teprz doby po znovu dobytí této země Břetislavem r. 1029.

jej jako spoluvládce, dáti milovaného bratra svého též oslepiti, aby jej učinil k vládě naprosto nezpůsobilým.

A v tu dobu měl žiti ještě bratr Boleslava I.; byl by snad Boleslav III. jinak se zachoval k starému strýci, než zachoval se k rodným bratřím, z nichž jednoho kázal vyklestiti, druhého v lázni udušiti?

Rozpor zdá se ležeti v tom, že Thietmar nazývá sice Slavníkovce Soběslavem (*Zebizlovo*), domácí letopisec Kosmas však Soběborem, a obě jména vyskytuji se jen jednou. Zde nutno povážiti, že Thietmar, který dle slov Palackého podává o příbězích své doby dobré zprávy, zemřel roku 1018., že tedy s nejstarším Slavníkovičem současně žil a bezpochyby osobně jej znal, že naproti tomu narodil se Kosmas teprv asi r. 1045.

V seznamu jmen bratří Vojtěchových u Kosmy¹⁾ vyskytuji se četné varianty:

Sobebor a Sobyebor — Spitimír, Spitimur, Sptimir i Spytimer — Pobrazlav, Bobrazlav, Bobraslav, Pobrazlav i Dobrozlav — Porej i Porej — Caslav, Cazlav, Czaslav, Kazlav, Czaslav, Cazlav i Cza-zlav, a byl-li uznán tvar Po br aslav za nesprávný, nevadí nic uznati za nesprávný i tvar Soběbor, a to tím spíše, že nemáme ani v Čechách ani na Moravě žádnou osadu, která by nazývala se Soběbor²⁾) neb Soběbořice, aniž známe z pozdějších dob nějakou osobu toho jména, které obsahuje ostatně samo v sobě jakýsi protimluv.

A ještě jeden důvod. Na žádné z mincí v Čechách nalezených nenažívá se Soběslav „dux“, s kterým názvem přece i na mincích mladičkého Václava setkáváme se; nepokládal se tedy Soběslav za rovnu panujícímu rodu Přemyslovu.³⁾ Lze-li nejasný nápis na minci olobocké čisti opravdu „dux libicensis“, jest velmi pochybno, aspoň tvar „Libice“ jest pro tu dobu nemožným a musil by znít „Lubice“.

Charvátec v okresu libochovském.

Fr. Štědrý, farář v Slavětíně.⁴⁾

Nepatrná ves Charvátec, dvě hodiny na jihovzápad vzdálená od Libochovic, honosí se chrámem, zasvěceným Nanebevzetí Panně Marii.

¹⁾ Letopisy hradištsko-opatovické, Kronika Marignolova i Pulkava čerpaly očividně z Kosmy.

²⁾ Ovšem známe však hrad Soběslav a Čáslav na území někdejšího panství Slavníkova

³⁾ Že přes to zaujímal velice vynikající místo v zemi, toho důkazem jest okolnost, že byl vyslán Boleslavem II. jako spoluvládce (vedle Boleslava III.) pomocného vojska k císaři německému. Ovšem se zdá, že při tom jednalo se o to, odstraniti hlavu i část branné moci Slavníkovičů ze země

⁴⁾ Redakce vzdává upřímný dík obětovným pp. členům Společnosti Fr. Berounskému, řediteli, Fr. X. Kodešovi, adjunktu cukrovaru ve Mšeném, Fr. Durasovi, fotografu ve Slaném, kteří opatřili ke článku o Charvátcí nevšední ochotou řadu cenných fotografií.

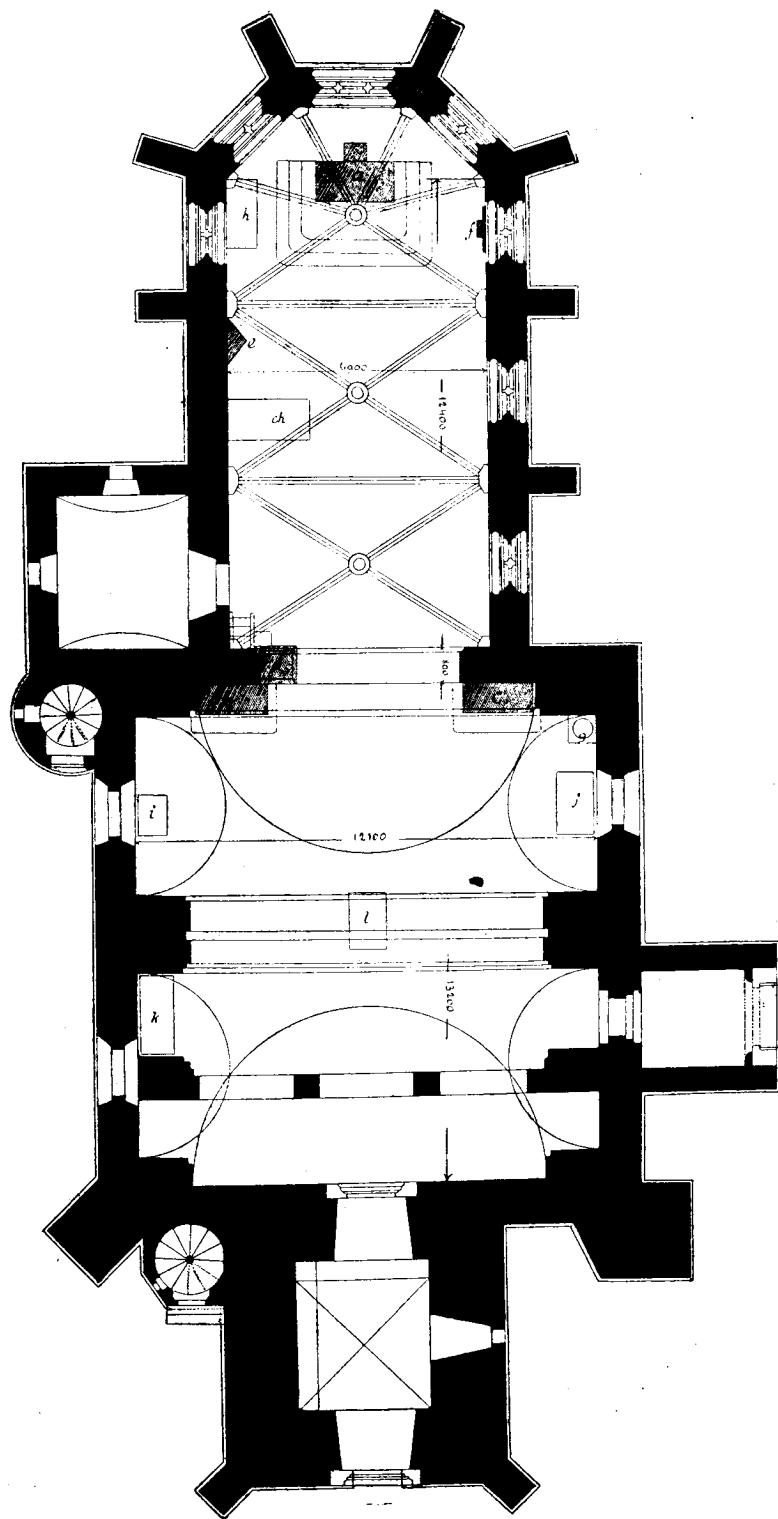

Obr. 10. Pohled na kostel v Charvátcích.

Obr. 11. Sochy v chrámu charváteckém:
sv. Kateřiny. sv. Doroty.
Skutečná výška: 126 cm.

Nejstarší stavba jeho náleží době románské. J. E. Vocel zmiňuje se o něm (v Pam. arch. II. 121) a na pravou míru uvádí nápis na zvoně, o němž Balbin a J. Schaller tvrdili, že z roku 1000. pochází. Též časopis Method XIV. 92 přinesl krátký jeho popis, ač se zdá, viděl-li jej veleplný spisovatel, že dalo se to zběžně a v letu. Letošním rokem opravuje se tato budova pod dozorem místodržitelského staveb-

Obr. 12. Půdorys kostela v Charvátcích náčrtku stavitele V. Faigla kreslil F. X. Kodeš. Poměr 1 : 200.
a, b, c, d oltáře, *d* kazatelna, *e* sanctuarium, *f* náhrobek Viléma z r. 1479, původně na zemi nad sklepem ležící, potom vezděny do stěny,
g křtitelnice, *h, i, j, k* místa ostatních kamenných náhrobních, *l* hrobka.

ního rady V. a tím jest nám dána možnost vyličiti vše, co se při opravách objevilo, až do náhrobních kamenů, většinou zdělaných z měkkého pískovce, ale již v hlavních nápisech nečitelných. Popisu předkládáme stručný nástin dějinný.

I. Dějiny Charvátce.

Nejstarší známý držitel Mšena a několika okolních vesnic, tudíž i Charvátce, jest Půta ze Mšena. Vyskytuje se v listinách od r. 1262.—1284. Ve štíte svém měl lví nohu Manželka jeho byla Eliška, ze synů jsou známi dva Půtové, Dětřich, Mikuláš, Jan a Hynek.¹⁾ Od těchto synů pocházejí vladykové z Šebína z Křesína, z Kamenice u Velvar a z Velté. Užívali všickni téhož znaku.²⁾ Rozrod těchto posledních pochází od jednoho Půty, který měl syny Vaňka, Jaroslava, Půtu a Jana, řečeného Kozka. Jméno Žid a Cikán často se v tom rodě objevuje.³⁾ Nástupcem Půtovým ze Mšena zdá se být Mikuláš z Mšena.⁴⁾ Jeden ze synů tohoto byl Kunrát z Pohořic neb ze Mšena, od něhož koupil Vít probošt kláštera kanovníků sv. Augustina v Roudnici 1341. některé zboží v Pohořicích, v Charvátcích, v Račiněvsi, v Podole a v Martiněvsi za 783 kop. gr. a za šaty, jež dány manželce jeho.⁵⁾

Jan IV. z Dražic, biskup pražský, zakladatel kláštera jmenovaného, přivítel faru charváteckou spolu s Velkým Pálcem a Veltou klášteru tomuto, aby kněží řeholníci správu duchovní těchto far zastávali. Ze zboží koupeného od Kunráda ze Mšena vycházelo ročně úroků 29 hřiven a 14 grošů vedle jiných menších dávek neb povinností, jež sluly minuta (odvádění vajec a práce v době žní a j.). Jelikož k dalšímu porozumění osudu tohoto klášterního zboží nutno jest je znati podrobne, budíz vytíčeno tak, jak je urbář podává.

V Pohořicích náležela klášteru tvrz, dvůr poplužní s dvojím poplužím s 8 lány a 14 strychy rolí, zahrada a louka $27\frac{1}{4}$ strychu, 2 lesíky, jeden Letčehov 19 strychů, druhý Čečín řečený 7 strychů velký. Kromě toho šest větších dědictví beze čtvrté lánu, platících ročně po $1\frac{1}{2}$ hřivny, 12 kuřat a pracujících dva dni ve žni. Jiné dědictví synů Dobračových má 60 strychů výsevku beze čtvrtě. Doman, syn Dobračova, platí z něho tolik, jako svrchu řečení. Jeden podsedek platí ročně 12 grošů.

V Charvátcích bylo 8 dědictví beze čtvrti s týmže ročním platem jako v Pohořicích. Ostatek dědin náležel pánum ze Mšeného. Jeden vrch, v němž se lámal kámen, společný byl pánum ze Mšena i klášteru, ostatní lomy kamenné patřily klášteru.

Z Martiněvsi dostávalo se klášteru toliko 10 gr. od jednoho podsedka, 90 kuřat a 14 dní práce ve žnách; 12 kop gr. ročního

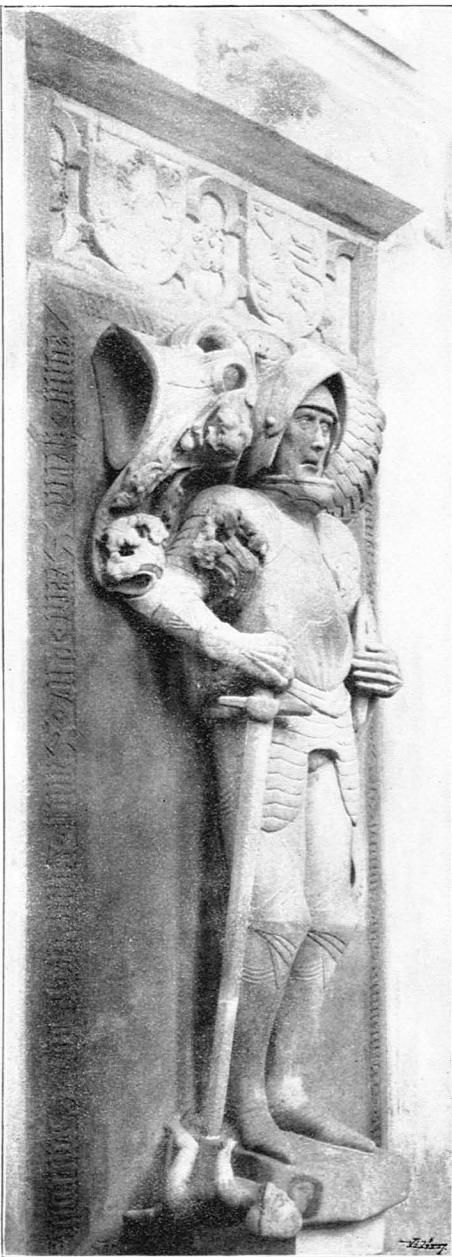
¹⁾ Emser: Regesta Bohemiae. II. 148, 223, 507, 548, 569, 719.

²⁾ M. Kolář: Nejstarší pečeti, a A. Sedláček: Soukr. zápis.

³⁾ Emser: Reg. Boh. IV. 345. — Týž: Deset urbářů z dob předhusit. II, Novoměstská pamět. kn. pražská 331, 126 str.

⁴⁾ Emser: Pozůstatky Deset Zemských I. 3.

⁵⁾ Emser: Deset urbářů 14, a téhož Diplomatář klášt. Roudnic. 6.

Obr. 13. Náhrobek Viléma z Hluboka († r. 1489) v kostele charváteckém.

Obr. 14. Náhrobek Viléma z Ilburka.

Pohled s hora.

(Výška: 2·60 m, šířka: 1·15 m.)

platu náleželo kanovníkům hradu pražského. Ostatní platy šly z Račiněvsi a z Podola. Klášter Roudnický přestál sice bouře husitské, ale bratří jeho byli rozptýleni. Následující doby po válkách husitských nebyly příznivý znovuzrození a zotavení se této rodiny duchovní. Zboží klášterské pomalu ocitovalo se v rukou světských.

Tři proboštové roudničtí žili jako vypovězenci u pánu z Hazmburka na bradě Budyňském. Probošt Matěj z Hrádku zemřel 1472. 11. září v Budyni.¹⁾ Ambrož a Ondřej, nástupci jeho, nalezli ochránkyni v paní Anně, kněžně opavské, choti Jana z Hazmburka.²⁾ Proto nalézáme, že Jan z Hazmburka a vdova Mikulášova Eliška z Koldic drželi Pohořice, Martiněves a Charvátec a v r. 1451. spolu s jiným zbožím Zbyňkovi, synu Vilémovu, je prodávají.³⁾ Koncem 15. století zdá se, že vyhynula všecka bratří kláštera Roudnického. Proto zastavuje král Vladislav 1498. 12. dubna bratřímu Petrovi a Ladislavovi ze Sulevic a na Brocně a matce jejich Dorotě Brocenské z Velezic Pohořice a Charvátec.⁴⁾

Roku 1504. připomíná se matka Dorota, 1511. Ladislav Vostrský ze Sulevic a 1530. Petr Brocenský ze Sulevic.⁵⁾ Vojtěch a Petr Kaplíři ze Sulevic a na Brodcech, synové snad jednoho z nadřečených bratří, prodali 1561. 10. března dědiny své zápisné ves Pohořici, v Podolu jednoho člověka, v Martiněvsi plat na jinopanských lidech, ve vsi Charvátcích plat bez panství za 1000 kop grošů Jiříkovi Žďářskému ze Žďáru a na Kladně.⁶⁾ Již z tohoto zápisu vysvítá, že podstata jméni bývalého kláštera Roudnického se změnila a částečně do jiných rukou se dostala. Tak platy z Račiněvsi zmizely a jinopanskými lidmi v Martiněvsi sluší rozuměti poddané druhdy kanovníkům hradu Pražského, kteří jiným pánum zastaveni byli. Vlastní panství nad Charvátcem příslušelo majitelům Mšena, kteří sobě právem či neprávem podací kostela charvátského vlastnili.

Jsou pak známi tito: Po pánech ze Mšena kolem 1400. Jindřich Slavatský ze Mšeného⁷⁾ a Aleš, syn jeho, až do válek husitských. Po nich ujal Mšeno Půta z Ilburka, od r. 1453. až 1489. Vilém z Ilburka a syn posledního Vilém do r. 1538.⁸⁾ Dědičkou Vilémovou byla manželka jeho Anežka z Helfensteina do života.⁹⁾ Po smrti matky dědila Anna, dcera její provdaná za Jindřicha Kurcacha z Trachenberka. Stejnojmenný syn jeho obdržel zápisné zboží Charvátec, Martinoves, Nízebohy k pravému dědictví 1581. 8. dubna.¹⁰⁾ Další osudy Charvátec sloučeny jsou se Mšenem. Zatím se zboží charvácké zase scelovalo.

¹⁾ Pavla: Čas. kat. duch. 1850. III. 187.

²⁾ Tamtéž 188.

³⁾ Pozůstatky D. Z. Emmer II. 220.

⁴⁾ Registra kr. Vladislava, Opisy v histor. spol.

⁵⁾ Arch. český XIII. 466, XI. 287, 294.

⁶⁾ D. Z. 55, G. 26.

⁷⁾ Emmer: P. D. Z. II. 6.

⁸⁾ Diplom. Eulenburg str. 338, 391, 452, 480.

⁹⁾ D. Z. III. D. 15.

¹⁰⁾ Sněmy VI. 66.

Obr. 15. Zlomek náhrobu, nalezený v kostele charváteckém.
Skutečné rozměry: 217×109 cm.

55

Obr. 16. Náhrobek Viléma z Ilburka
z r. 1538. v kostele charváteckém
(na pláně h.).

181×81 cm.

Obr. 17. Náhrobek choti Jindřicha
Zejdlice ze Šenfeldu, z počátku
XVI. stol., v kostele charváteckém.

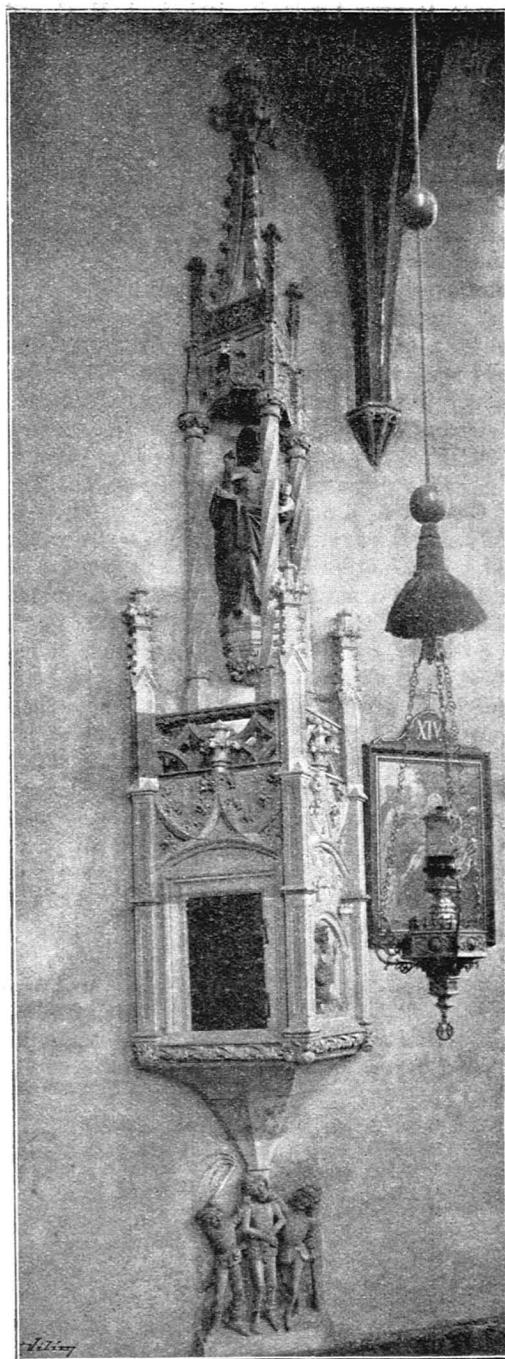
Skutečné rozměry:

211×91 cm.

Po Jiříkovi Žďářském držel to zboží částečně Kryštof Rausendorfer ze Špremberku, který si je však opomenukl klášti do desk.¹⁾ Tři synové jeho rozdělili se o zboží otcovské takto: nejmladší Jan ujal Bukovice s příslušenstvím, Nížebohy, dvě krčmy v Martiněvsi, dům šosovní v Budyni, a z toho měl vyplatiti 2150 kop grošů. Podíl druhý: celou Martinovou kromě dvou krčem, ves Charvátec a v Pohořici dva člověky, obdržel prostřední Šebastián a třetí podíl: statek Špremberk v Lužicích, jak jej otec držel nápadem po paní Anně, vdově strýce Hanuše, s tou výminkou, aby vždy pod léno koruny České s'usel, dostal nejstarší Hynek.

Kryštof Rausendorf r. 1561. 19. července koupil od Vojtěcha z Valdštejna na Libštejně a Liblíně jiné dva dvory km. s pl., v Charvátcích, v Pohořicích dva dvory km.,²⁾ kteréž Valdštejn nejspíše držel po některém z bratří ze Sulevic.

Hynek Rausendorf ze Špremberka a na Hrobčicích prodal vše, což měl v Charvátcích, v Pohořicích a v Martinovsi, Ladislavovi z Lobkovic na Zbiroze, Mostském

Obr. 18. Sanctuarium kostela charváteckého
(na pláně e).

¹⁾ D. Z. 68, D. 15.

²⁾ D. Z. 55, F. 5.

hradě Hořejší Lindavě a Dobré, J. M. C. radě a přesidentu zřízené komory České, kterýž statky tyto jemu roku 1587. 29. listopadu zcela zaplatil.¹⁾ Manželkou Ladislava byla Mandalena ze Salmu, horlivá luteránka, která ostražitému faráři Sebaldu Pilsovi Krumlovskému trpké chvíle způsobila. Roku 1603. 1. srpna prodala táz paní vedle Ředhoště též podací kostelní v Charvátcích, tvrz v Martinovsi s dvorem poplužním, v Pohořicích dvůr poplužní s dvěma osedlými, v Nižebohách a Dušníkách, jak měla a držela od r. 1595., Janovi Boreňovi na Mikovicích.²⁾ Tento držel i Mšeno s ostatním dílem charváteckým, čímž Charvátec zase scelen v jedných rukou. Jan zůstavil dva syny, kteříž se o dědictví jeho rozdělili.³⁾

Starší bratr Jan David dostal Mšeno, Charvátec s Martinovsi a ještě jiné zboží. Maje účastenství v povstání odbojních stavů, odsouzen byl pětinu jméní svého.⁴⁾ Po smrti Jana Davida Boreň ze Lhoty provdala za manželka jeho Veronika Griesbekova po druhé za Jetřicha Malovce roku 1629. 7. listopadu (D. Z. 189. B. 23. a D. Z. 194. F. 1.) a přinesla mu Mšeno s příslušenstvím věnem.

Max Lev, syn Jetřichův, prodal Martinoves s podacím právem v Charvátcí Kašparovi Projovi z Geyselberka a Finnelsteina⁵⁾ roku 1681. 7. srpna. Dcera jeho a dědička Johanna Sabina, která se provdala poprvé za Kryštofa Rájského z Dubnic na Poreči, Skrčné a Korozlucích, po druhé za Jiřího Rudolfa Chotka na Bělušicích, po třetí za Ladislava Sekerku z Sedčic na Kosové hoře a po čtvrté za Matěje Onědraje Hartmanna z Klarštéina na Budenicích,⁶⁾ prodala 1682. 12. března Martinoves sirotkům hraběta Kryštofa z Lichtenšteina.⁷⁾ Ale již 1695. 18. března koupil zboží to baron František z Klebelsberka.⁸⁾ Dědic jeho Mikuláš prodal je 1701. Matiášovi Václavovi hraběti Desfoursovi.⁹⁾ Polexina vdova Desfoursova prodala je jmenem svých sirotků 1720. 25. října Štěpánovi hraběti Kinskému, poručníkovi nezletilého hraběte Josefa Kinského.¹⁰⁾ Konečně je od Josefa hraběte Kinského 1765. 11. července¹¹⁾ nabyl Oldřich kníže Kinský, při jehož rodě dosud trvá.

II. Popis kostela.

U stavby chrámové pozornost naši poutá především mohutná věž po okolí řípském daleko viditelná. Románské tvary s gotickými se střídají.

¹⁾ D. Z. 68, D. 15.

²⁾ D. Z. 177, R. 5.

³⁾ D. Z. 297. G. 16.

⁴⁾ Bílek: Dějiny konfiskac 32.

⁵⁾ D. Z. 395, O. 25.

⁶⁾ Záp. zem. archivu.

⁷⁾ D. Z. 398, R. 26.

⁸⁾ D. Z. 403, N. 4.

⁹⁾ D. Z. 410, G. 13.

¹⁰⁾ D. Z. 496, E. 11.

¹¹⁾ D. Z. 506, F. 3.

Jest 7·5 m. široká, 8 m. dlouhá, silná ve zdech 2 m. Stojí na západní straně kostela, jest z tesaných kamenů se známkami kamenickými (viz o nich Říha, Centralmíth. VII. 105) a má dva pilíře opěrání. Portál na straně západní, zavřený polokulatě s pažením jednoduchým, šikmo sraženým, vede do kobky, která klenuta jest křížovou klenbou. Žebra končí ve svorníku hladkém bez ozdob. Profil jejich ukazuje rovnou čáru se žlábkem a prutem. Byla druhdy kaplí sv. Voršily a 11.000 panen, jak praví starobylý nápis na stěně severovýchodní, valně zašlý, a jak svědčila deska oltářní, kterou ještě vdp. vikář nynější M. Dušek viděl. Prostora sloužila r. 1521. za pokladnici vzácných věcí, jak Registra komorního soudu VI. G. A. 1., 2. ukazují. Kromě toho měla mnohé nápisy červenou hrudkou psané, o nichž se zmiňuje Nechvile (Method XIV. 92.).

Z této kobky věžní vede jiný portál na východní straně do lodi chrámové, vlastně do podkruchtí. Sklenut jest goticky, má 104 cm. šířky a od soklu 96 cm. vysokého do nejvyššího bodu 145 centim. Skládá se ze tří prutů a tří žlábků, dovnitř se zúžujících. Jižní strana této kobky má gotické okno 97 cm. vysoké a 34 cm. široké. Na sever není ve třech patrech vůbec okna.

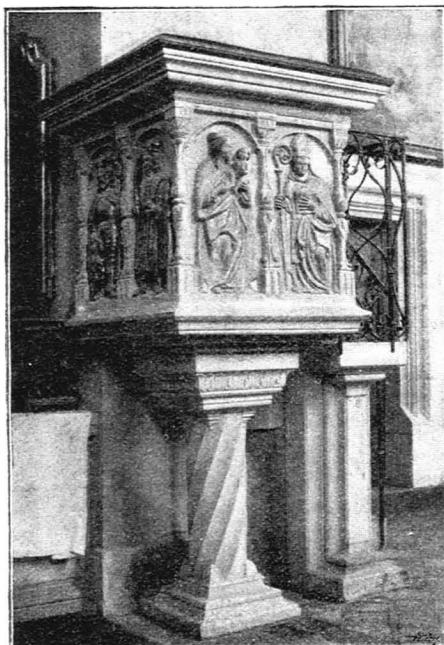
Patro první má na jih a západ okna čistě románská. Z tohoto patra vede na kůr zpěvácký vchod obdélníkový. Ozdoba pažení dveřního jest prut, který v obou úhlech se přetíná. Druhé patro má okna čtverhranná, pěkně profilovaná. Patro třetí má okna gotická. Zde visí tři zvony, z nichž největší svým nápisem zavdal podnět k lichému zdání, že původně z r. 1000. pochází. Minuskule gotická ná-

Obr. 19. Socha Spasitelova v sanctuariu charváteckém.
Výška 1·23 m.

pisu a tvar jeho dokazují, že r. 1504. slit jest. Nápis jeho přesný ten jest: „Anno domini m in nomine domin (sic!) nostri ieu cristi ad honorem summe trinitati et indiuide unitati hoc opus preclarum est factum et millesimo quingentesimo quarto ioannes cantarista fecit et est consumatum feria quarta post festum sancte katerine virginis.“ Na pláště má polovypuklý obraz Panny Marie s Ježíškem na rukou.

Zvon druhý menší má na jedné straně pláště polovypuklý znak Vchynských, na druhé obraz korunování Panny Marie a slova: „ecce-

Obr. 20. Kazatelna v kostele charváteckém.

siae expensis“. Na čepci jest čisti: Anno Dni MDCXCVI fusa noviter MDCCLXXX concussa anno domini MDCCXCVII transfusa sub patro- natu celsiss. S. R. I. Princ. Josephi de Kinski dni in Zlonitz et Martinowess etc. etc. Rosae natae S. R. I. comitis de Harrach devo- torum conjugum. Joh. Wenzel Khüner goss mich in der k. k. Neustadt Prag 1797.

Třetí umíráček zvaný: Auno 1696 Vetero Pragae me fudit Antonius Schonfeldt.

Lod chrámová jest čtverec 12'5 m. mající ve světlosti. Jak se nám nyní představuje, netušil by žádný, že pochází z doby románské.

A přec jest tomu tak. Pamětní kniha farní praví, že strop lodi byl rovný a že byl snesen a nahrazen klenbou. Tato spadla, a aby se opětně tak nestalo, sesíleny jsou zdi lodní pilíři uprostřed a v úhlech, a dána jim podoba dnešní s hlavicemi korint skými. Kromě toho portál na jižní straně, jenž vede z kobky později přistavěné do lodi, jest románský. A při nynější opravě nalezen jest kámen ze soklu na severní straně lodi tam, kde jest vchod na oratoř, který má na sobě ozdobu románskou.

Kámen spočívá na dvou čtverhranných pilířích s českým klenutím. Vchod se strany jižní zvnitř lodi zazdí se nyní a přeloží se na stranu severní věže a bude se do něho vcházeti zvenčí kostela.

(Pokrač. příště.)

Různé zprávy.

Jubileum. Dne 2. dubna dokončil univ. professor českých dějin, Dr. Jos. Kalousek šedesátý rok svého života, oddaného vědě a práci. Jako tkalcovský pomocník v rodničti svém Vamberku počal životní svou dráhu, potom za přispění strýcova přišel na studie, odbyl reáku a vstoupil na techniku; ale váben jsa neodolatelnou touhou po historii, neunavnou pilí připravil se soukromě k maturitě a její branou na universitu. Tu došel r. 1868. doktorátu a odbyl zkoušku státní pro střední školy. Obživilo se potom v redakcích a vychovatelstvím, až r. 1872. dal se na povolání učitelské. Po všechn čas usilovně zanášel se dějepisem, zpěvem, r. 1871. habilitoval se za docenta českých dějin na universitetu pražském, r. 1882. jmenován byl mimořádným, r. 1885. řádným professorem,

Rada čelných spisů a pojednání dějepisných a historickoprávních (z nich stejně dílo České státní právo, vyd. 1871. a přeprac. 1889.), recensí a drobných rozprav vyšla z jeho péra. K té činnosti druží se i práce redakční, dříve »Památek«, nyní při »Archivu českém«, při »Věstníku uč. společnosti«, jakož i činné účastenství ve vědeckých komissích a sdruženích. Životním úkolem svým Kalousek učinil si vypsání dějin selského stavu, k němuž po druhý již čas sbírá látku a oddává všechny své síly. Žáci Kalouskovi vděčně vzpomínají nejen znamenitých přednášek jeho, ale též laskavé srdečnosti avlidné ochoty ke každému, kdokoli u něho rady a přispění hledá. Redaktor svému učiteli i Společnost svému členu připojují se ke všem blahopřání z hloubi oddané duše.

Úmrtí. Dne 19. března zemřel JUDr. Hugo Toman, pražský advokát a badatel historický. Studiem obrál si speciellě všechny husitské, o němž vydal poružnou rozmanitost statí. Souborné dílo o tom vyjde právě v Rozpravách České akademie, autor bohužel se jeho vydání nedočkal. Dr. Toman zachránil též svého času největší chrám kláštera sv. Anežky, zakoupiv budovu tu pro sebe. — V Telči zemřel 12. prosince 1897. náš člen Jaroslav Janoušek, professor při tamní zemské vyšší reáku u věku 43 let. Jako zkušený odborník a znalec věnoval se hlavně studiu uměleckých památek na Moravě; pokud dovolila školní služba cestoval, sbírají bohatý materiál, dosud téměř neznámý. Pro »Vlastivědu moravskou« chystal dějiny umění na Moravě; společně s prof. Beringrem vydal nákladem Šolcovým v Telči cenné monografie o Telči a o Dačicích. Přispíval články do »Časopisu Matice mor.«, do »Ottova Slovníku naučného«, do »Českého kreslítka« a do vídeňských »Mittheilungen«. Pro »Soupis památek«, vydávaný Českou akademii, připravoval okres pelhřimovský. Jeho úsilím a prací založeno v Telči museum r. 1887. Proveďení pěkných záměrů překazila předčasná smrt; želíme upřímně ztráty nadšeného pěstitele vlastivědy, od něhož očekávali jsme ještě řadu cenných prací.

L i t e r a t u r a.

Borovský Fr. A.: Václav Hollar. Zvláštní otisk sněmovní zprávy. Praha 1898., str. 72 G. Parthey vydal popisný seznam rytin proslulého krajana našeho, kdež sečetl přes 2500 rytin jeho, dílem zjištěných, dílem domnělých. B provádí zde podrobnou revisi díla, číslo po čísle, korriguje, doplňuje a rozhojuje data Partheyova. Ve skrovné knížce podává množství nových zpráv a oprav. Ve studiu o Hollarovi učiněn tím zase pokrok znamenitý. JVŠ.

Cervinka In. Lad.: Mince a mincovničtví markrabství Moravského. Brno 1897. Str. 108 a 3 tab. Je to první soustavný popis moravské mince V. st. statí popisují se pravé peníze kruhové, střepinové, t. zv. duhovky, zlíté s nápisem různými, což jsou mince cizí, sem přinesené. Slovanské mince slovou latinské denarii, první razil Boleslav I (936.—967.). Ale z X. stol. došly jen pochybné denáry, zejména záhadné dosud mince domnělého údělu úsovského. (Viz čl. Šnajdrův v tomto čísle.) Zjištěny jsou mince teprv za Bretislava II. (asi 1029. až 1034!). Popis mincí moravských knížat údělných v Olomouci (Vratislav II., Ota I., vdova jeho Eufemie s poručníkem Konrádem Brn., Boleslav Vratislavic, Eufemie a Konrad po druhé, Svatopluk 1095—1107., týž s Oldřichem Brn., Ota II. 1097.—1110., 1113.—1125., Vladislav I. 1110.—1113., Soběslav I. 1125.—1126., Václav a Jindřich Otovici a společná oba), v Brně (Konrad I., týž s Otou I. O'm., mezivládí, Oldřich, Bretislav II., Ota II. Olom. se Spytiňevem Brn., Vratislav III.) a ve Znojmě (Konrad I., mezivládí, Konrad se Spytiňevem II., Litold, mezivládí, Bretislav II., Soběslav I., Konrad II.). Potom spisovatel vypravuje o tvaru, velikosti, zrně peněz, o jich ražbě, rytbě kolků, o legendách, obrázcích, o mincovnách a o vlivech cizích, jež na minci mor. působily.

Ve 13. stol. následují brakteaty, tenké, ražené po jedné straně jen a solidy obojsitranné, bez nápisů, takže těžko je třídit, jen přibližně dle váhy. Mincovny byly v Brně, Jihlavě, Olomouci, Opavě, Uh. Hradišti. Počítáno jest na hřivny, talenty, šilingky. — Do r. 1300. mincovní právo pronajímáno bylo, až Václav II. počal sám raziti pražské groše, kouz ze hřivny. Krásná ta mince vyláčila ostatní na 200 let. Jen za husitských válek ražena byla drobná mince na Moravě. Pražské groše, potom cblehčováne, ustoupily v 16. stol. jáchymovským tolarům. Od r. 1300.—1619. na Moravě nebylo zvláštní mincovny. Obnovena jest v Olomouci za vlády stavovské a za Fridricha Falckého.

Po bitvě bělohorské pověstné consortium Janí de Witte zavedlo špatnou dlouhou minci, kteráž nad to podvodným mincmistrem byla i falešována a nemálo zlo v zemi způsobila. Za Ferdinanda III. moravská mince zase přestala,

Také arcibiskupové olomoučtí za Rudolfa II. vymohli právo raziti dukty, tolary a díly jakož i minci drobnou v Kroměžíři. Drobné peníze zakázáno jim raziti r. 1726., potom omezováno je právo jen na peníze pamětní, a to ještě v jistém množství, konečně r. 1747. zrušena mincovna kroměžířská, a od roku 1831. mince arcibiskupská zastavena nadobro. JVŠ.

Le dr Jos.: Dějiny obce Malína. V Hoře Kutné 1897. Str. 126 a 9 rejstříku. V první kapitole spisovatel líčí krajinu před založením Malína, všímaje si předhistorických nálezů a topografické nomenklatury. Tu předem nevěříme, že krajina malínská náležela kmeni Charvatů — jistě Zličanům. Jméno bratra svatého Vojtěcha čte se v lepších textech Kosmy Dobroslav, a ne Pobraslav. Také pochybuji o starý domnělého staroslovanského kříže (str. 9).

Pak v rámci dějin českých vsazený jsou kronikářsky jednotlivé zmínky o Malíně, v starých dobách poněkud hypotheticky; na souvislost historii prameny nestačí. V krajině malínské vystavěn byl r. 1142. klášter Sedlecký od pana Miroslava, předka pp. z Cimburka: jmenněme-li přídomkem tím již Miroslava samá, je to anachronismus. Klášteru Malín připadl někdy v 14. století, roku 1412. byl vypálen od Kutnohorských, r. 1421. lehl popelem i klášter a jen nuzně potom obnoven. O 16. století nemí skoro zpráv, až o trudné době roku 1620.—1700. Z toho času autor sestavil seznam všeho obyvatelstva. Pak líčí věk 18. (tu zejména války s Prusy) a novou dobu století 19. Vnitřní po-

měry obce malínské (zvláště o rychtáři), vrchnost malínská (výčet 66 opatů sedleckých až do zrušení kláštera r. 1783.), poměry poddanské. Obširné kapitoly dostalo se věcem církevním, poněvadž o těch zachovalo se v pramenech mnoho. Tu otištěna je listina z roku 1410, smlouva mezi farářem v Malině a farářem v Pněvicích o farní jurisdikci nad K. Horou, jejíž pozemky byly přifařeny původně k této obci. Rekatolisace po roku 1620., popis jméni zádušního (zejména železné krávy), administrátori, vypravování o tom, jak fara přenesena jest roku 1803 z Malína do Sedlce. Tu je nejasno, kde byl kostel svatého Filipa a Jakuba, jejž potom zbořili; v Malině byl rom. chrám svatého Jana a Pavla (dnes k u l n a !) a sv. Štěpána z roku asi 1324. (tenkráte nestavěli již slohem romanským, jak myomyle čteme na str. 98), ale o třetím kostele není nikde zmínky. Patrně je to chrám ve Hlizově, však toho není jasné řečeno. — Popis kostela sv. Štěpána, historie školství, znamenití rodáci: B. Bílejovský, Josef a Štěpán Bačkorové, Josef Lacina. — Malin od roku 1848. Malínský křen. Pilná monografie, již obec může se těšit. JVŠ.

Český Časopis historický. Red. Jar. Goll. III., č. 5 a 6: Čihula J. Martin Luther a Cechové podobojí. — Krejčí J. Vliv poměrů církevních a státních na literaturu staroněmeckou. — Machát Fr. Společenské rády novokřtěnců na Moravě. — Friedrich G. Kodex Tišnovský. — Valchář. Přispěvek k dějinám panství rádu Maltézského na Hor. Kralovicích — Roč. IV. Redaktor Jar. Goll a Josef Pekař. Č. 1—2. Goll. Palackého program práce historické. — Bidlo J. Z ruské university. — Peisker Jan. Východisko Meitzenova líčení agrárních dějin germanských a slovanských. (Podáváno o výnázor o společenských postřehech staroslovanských, jimž dosavadní mýlení do prostřeje se převrací). — Tobolka Z. Ceregettiho Historia Chrudimská. — Dvořák M. Přispěvek k životopisu svatého Vojtěcha — Hýbl Fr. Brun Querfurtský a jeho životopis svatého Vojtěcha. — Klicman L. Počátky kláštera doubravnického na Moravě. — Navrátil B. Z nové literatury o Ježuitech. — Literatura. — Přehled časopisů. — Zprávy.

Alétheia. Red. K. Vondruška. I. 1897.—8., seš. 3—12. Fr. Vacek. Vývoj society a práva slovenského v Čechách. (Pokeráčování) — Sýkora. Pravost evangelii. — Literatura. — Rozmanitosti.

Časopis Matice Moravské. XXI., 3—4. Hancl J. František Pallacký. — Kabelík J. Svetozar Hurban Vajanský. — Červinka In. Mince a mincovnictví markrabství Moravského. — Cvrček J. Martin Abdon a Jan Blahoslav. — Tiray J. Artikule obecní z roku 1559. — Silhavy Fr. Zámká osada Hofeřice. — Demel J. Král Václav I. a vpád Tatarů na Moravu. — Tiray J. Vývoj území našich katastrálních obcí (V. Biteše.) — Rypáček F. K dějinám selského poddanství na Moravě (zápis z roku 1581.). — Týž. O zjednání pořádku při soudech na Moravě roku 1583. — Tichý Fr. K dějinám církve bratrské (1561.—1609). — Cvrček J. Bzenecké okolí a řemesla z r. 1604.

Český Lid. Redaktor Dr. Č. Zíbrt. VI., č. 6. — VII. (1897), č. 1—2. Zíbrt. Na den svaté Anny. — Týž. Svatovítová slavnost v Jemnici na Moravě. — Týž. Když byl zaveden obřad umývání nohy na Zelený čtvrtok na hradě Pražském. — Týž. Z netištěných zápisů Krolišových. — Peters J. Nářek zbožného rolníka v roce 1646. — Smyčka. K ornamentice listin moravských. — Zíbrt. Přispěvky k bibliografii lidové českoslovanské. — Týž. Boží muka. — Malovaný J. Nářecí z Cisárova a okolí na Moravě. — Hošek. Jak my se bili u Solferina. — Bouchal. Pohádky z Krumlovská. — Winter Z. Některé zvyky v XVI. věku. — Nejedlý Z. Český dům. — Tyršová R. Národopisné studie našich umělců (J. Manes). — Velc F. Přisaha mezní pod drinem. — Syrkup P. Ohlas národního rytíř. eposu v Čechách (o rytířích Blanických). — Šolta A. Píseň v čas vojny turecké. — Patera A. Pabérky z rukopisů staročeských. — Pátek F. Česká literatura lidovědná za rok 1896. — Šimák J. V. Lemuzi a Charvati. — Zíbrt a Soukup. Zobrazování nejsvětější Trojice skupinou tří hlav v chatách lidu českého. — Zíbrt. Pokusy o přirozený výklad pověr česko-slovanských na sklonku XVIII. věku. — Havelská V. O symbolech v naší ornamentice.

Památky archaeologické a místopisné. Redaktor Dr. Píč, XVII., 1897., ses. 8. Archaeologický výzkum ve středních Čechách 1895.—1896. — Píč. Hromadný nález bronzu u Jenšovic. — Siblík. Příspěvky k zvonářství z okresů Blatenského a Březnického. — Salaba J. Slavatovská obrazárna. — Schmidt V. O zaniklých osadách Čejkách a Malkovu v Mladoboleslavsku. — Diviš Čistecký V. Něco o záduší na Pardubicku. — Doměcká. O ustálení hranic Českých a Dolnorakouských v krajině Chlumecké a Novobystřické. — Mareš. Materiály k dějinám umění, uměl. prům. a pod. (Pokrač.) — Zprávy a drobnosti.

Věstník českoslovanských museí a spolků archaeologických. II., č. 6—12. — Svoboda. Starožitnosti ve starých stavbách. — König. Památky po českých bratích v Mn. Hradišti. — Týž Další úkoly musea pro budoucnost. — Batík. Poličko v ohledu národopisném. — Red. Helmice a lebka z hradiste Čungaru v Bosně. — Svoboda. Náhrobní kameny v Mnich. Hradišti. (Nápisy otiskl lépe Vocei v Pam. VI. při popise kláštera Hradišského.) — Klimpl. Arch. výzkum na Drobovském klášteri. — Klimentič. Úřed. knihy v museích venkovských. — König. Podnikatel staveb strážcem starožitnosti. — Red. Shodnost památek na staroslovanských hradistech. — Lid nás ochránem starožitnosti. — König. Museum a jeho kulturní misse. — Víták. Starožitnosti ve službě osvěty a vzdělanosti národní. — Red. Srovn. archaeologie předhistoricke. — Želízko. Několik slov o používání a ozdobování lidských lebek. — Zádarský. Z archivu Vilémovského. — Zprávy. — Literatura.

Časopis vlasten. muz. spolku Olomouckého. 1897., č. 53. Redaktor V. Prasek. — Vzpomínka na učenou společnost neznámých v Olomouci roku 1747. — Prasek. Josef Vratislav šl. Monse (obšírná biografie). — Proměna svobodného a nepoplátného fojtství v nevolný, selský statek. — Zemské hlavní cechy v Olomouci. — O faru podobojí v Loštích (terak stala se katolickou). — První kazatel protestantský v Olomouci. — Česká kaple sv. Cyrilla a Methoděje u sv. Mořice. — Drobnosti hospodářské (vlčí jámy, vlci a pastýři, kobyly stáda, včelařství, pozemky zv. »Náplatky«), historicko-topografické, různé. Literatura.

Wiadomości numizmatyczno-archaeologiczne. III., nro. 1., 2. Kraków 1897.

Witanowski Rawicz M. Ołtarzyk kamienny w kościele polskim (ze 16. stoletii). — Piekieliński Fr. Dr. Kilka uwag o denarach Bolesława Chrobrego (Srovnává známenka na penězích s erbovními známeními) — Kópera Felix. Monety, znalezione we wsi Mniszkach pod Lęczyca. (Ethelreda II. angli., vendické, cis. Otty I. a Adelheidy.) — Kostrzebski W. Mennictwo w Polsce. Bolsunowski. Znaki pieczętne na ołowiu. — Żyński Lud. — Zabytki epoki kamiennej na Wołyniu. — Zprávy. — Nekrolog.

Lud. Organ towarzystwa ludoznanego we Lwowie. Red. Dr. Ant. Kallina. III. ses. 3. a 4. — Witost Jan. Zarysy prawa zwyczajowego ludu litewskiego. — Týž. Etnografia i najnowsze studia nad literaturą. — Eljasz-Radzikowski St. Dr. Polscy Górale tatrzańsczy. — Koskowski Bron. O mieszkańach a żywieniu się Żydów małomiasteczkowych w Królestwie Polskim. — Matyás Karel Dr. Ludowe nazwy miejscowości w powiecie Brzeskim w Galicji. — Mlynek Lud. Uwagi nad pieśniami ludu wielickiego. — Kritiky, referaty, dodatky, polemika, zprávy.

Z nedostatku místa odkládáme do příštího čísla výkaz nově přistouplých členů, jakož i výroční zprávy za r. 1897., schválené řádnou valnou schůzí.

Redaktor: Dr. J. V. Šimák.
Nákladem Společnosti přátel starožitnosti českých v Praze.
Tiskem F. Šimáčka v Praze.